

Student opinions regarding strengths and weaknesses of face to face and online teaching

Ömer NAYCI *²

^a Şırnak University, Vocational College, Şırnak /Turkey

Article Info

DOI: 10.31704/ijocis.2020.009

Article History:

Received 08 April 2020.
Revised 22 April 2020
Accepted 03 June 2020
Online 19 June 2020

Keywords:

Online Learning,
face to face Teaching, distance
education

Article Type:

Research paper

Abstract

This qualitative case study was carried out to identify the strengths and weaknesses of face to face and online teaching. The study group of the research study consisted of a total of 47 students attending a public university, 36 of whom are female and 11 of whom are male students. In the study, semi-structured interview form was used as the data collection tool. The data obtained within the scope of the research were analyzed by means of content analysis. When the findings were evaluated in general, it was seen that students mostly prefer face to face teaching. Besides it was also seen that both online and face to face teaching have strengths and weaknesses relative to each other. However, it has emerged that face to face teaching has more strengths than online learning. Although this view comes into prominence, online applications which are one of the important tools of accessing information in today's conditions, should also be used in the learning and teaching process. Especially in situations where face to face teaching is not available, online applications can be used as an important tool in order to establish the communication link between the learner and teacher and also to maintain learning.

Yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin öğrenci görüşleri

Makale Bilgisi

DOI: 10.31704/ijocis.2020.009

Makale Geçmişi:

Geliş 08 Nisan 2020
Düzeltilme 22 Nisan 2020
Kabul 03 Haziran 2020
Çevrimiçi 19 Haziran 2020

Anahtar Kelimeler:

Çevrimiçi öğrenme,
yüz yüze öğretim,
uzaktan eğitim

Makale Türü:

Özgün Makale

Öz

Bu nitel durum çalışmasına dayalı araştırma, yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 36'sı kadın, 11'i erkek toplam 47 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin tercihlerini daha çok yüz yüze öğretimden yana kullandıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra hem çevrimiçi hem de yüz yüze verilen öğretimin birbirine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olduğu görülmüştür. Ancak yüz yüze öğretimin çevrimiçi öğretime göre güçlü yönlerinin daha çok olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Bu görüş ön plana çıksa da günümüz koşullarında bilgiye erişimin önemli araçlarından biri olan çevrimiçi uygulamalardan da öğrenme-öğretim sürecinde yararlanılmalıdır. Özellikle yüz yüze öğretim olanağının olmadığı durumlarda çevrimiçi uygulamalar, öğrenen ve öğretici arasındaki iletişim bağı kurmak ve öğrenmeyi sürdürmek açısından önemli bir araç olarak kullanılabilir.

² Author : flipped73@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6087-6456>

Introduction

A rapid transformation process is experienced in terms of all components of the society. The social structure imposes various responsibilities on the individual in this process as well. In order for the individual to fulfill the requirements of these responsibilities, s/he should be able to analyze the mentioned process well and take steps to support his/her personal development accordingly. At this point, education plays an important role. Education is one of the most affected areas especially in terms of new trends experienced in science and technology. In the context of developments in science and technology, many new trends have emerged in the instrumental sense that support the teaching and learning process in education. In this direction, the concept of educational technology, which has become increasingly important in the recent years, has been mentioned more frequently. In an age in which it is imperative to increase the scientific and technological quality of education, it is important to examine how education and technology affect each other and what kind of relationships they have between them. As a matter of fact, education and technology are two important elements that play a role in making human life more effective (Alkan, 2011).

Although the concepts of education and technology are separate, they are used together in order to increase the quality in education. By using these concepts together, a new discipline called educational technology has emerged (İşman, 2015). Educational technology is the process of designing, implementing, evaluating and developing learning-teaching processes. Accordingly, the concept of instructional technology has come to the fore as a sub-concept (Alkan, 2011). Instructional technology is a systematic and integrated process consisting of the stages of designing and developing learning-teaching processes, using the developed materials, tools, media, technologies and systems in the learning environment, managing and evaluating the process and the system in order to implement learning-teaching theories (Uşun, 2012). In this context, while the concept of educational technology emphasizes a specific discipline related to the learning-teaching processes, the concept of instructional technology refers to the guidance of learning activities related to the teaching of a subject (Seferoğlu, 2014).

In order for the aforementioned concepts to be reflected in the teaching and learning process in a desired way, learning environments must be designed accordingly. As a matter of fact, it can be said that there is a tendency in this direction. In this context, as schools began to perceive technology as an effective tool to improve the teaching and learning process, technology facilitated a paradigm shift from a teacher-centered education approach to a student-centered education approach (Saban, 2007). In this respect, realization of the teaching methods supported by the constructivist approach with the integration of technology provides the opportunity to increase critical thinking skills by enabling individuals to access information from online sources, software, and peers in the process (Kılıç Çakmak, Taşkın & Kokoç, 2017). Therefore, it can be said that technology plays an important role in supporting current approaches in education and attaining some desired learning outcomes.

The existence of technology as a tool in education is increasing day by day. In this context, the communication and interaction between the learner and instructor acquired different dimensions by online learning environments that come to the fore. Depending on the developments and the emerging trends, especially in information and communication technologies, this interaction has been carried out to out-of-class environments. This has made the contribution of online learning environments to the learning and teaching process one of the topics discussed.

The online learning environment is defined as a pedagogically meaningful and comprehensive learning environment that allows learners and instructors to participate in the learning and teaching process at any time and from any place (Durdu & Onay Durdu, 2016). In terms of realization of learning, the environment has the characteristic of being a part of distance education through its features of enabling the learner, who is away from the specialist, to use technology for accessing materials, and to interact with other learners and the instructor by means of this technology. The characteristics of

these environments that differ from the face-to-face learning environment also affect the characteristics of learners who participate in the process in these environments, and online learning environments provide learning opportunities for students who cannot participate in the learning environments in traditional classrooms (Bilgiç, Duman, & Seferoğlu, 2011). Indeed, one aspect of online learning that differs from face-to-face education is teachers and students being physically separate (Paulsen, 2002).

In this context, distance education, e-learning, online learning and many technology-focused new applications supporting these learning environments or based on the use of these together such as blended learning, flipped classroom model, mobile learning, game-based learning and augmented reality have emerged in terms of their contributions to the learning experiences and academic achievements of the learners in addition to face-to-face education. In this direction, newly-emerging technologies have increased the quality of distance education (Çakır, 2008). However, the answer to the question of whether face-to-face education or distance education in general and online education in particular was sought.

Whereas distance education is defined as education and training activities carried out by learners and instructors independently of time and place (Durdu & Onay Durdu, 2016), face-to-face teaching, on the contrary, can be said to express the form of teaching which the time and place are certain in the learning-teaching process. Online learning is defined as "the use of the Internet to access learning materials; to interact with the content, instructor, and other learners; and to obtain support during the learning process, in order to acquire knowledge, to construct personal meaning, and to grow from the learning experience" (Ally, 2004). In other words, it can be said that online learning provides some convenience for the learner when it is considered in terms of access to information, and also for the instructor as a way of differentiating the transfer of information in terms of place and time. However, the effectiveness of face-to-face and online teaching in terms of academic achievement and opportunities which they have provided has been one of the ongoing topics of discussion. When the literature is examined, in the study conducted by Sezer, Karaoğlu, Yılmaz, and Yılmaz (2017), comparing online and face-to-face applications, teachers offered feedback regarding that online learning provides flexibility in terms of environment and does not decrease the interaction between learner and instructor. On the other hand, in the study of Taşlıbeyaz, Karaman, and Göktaş (2014), teachers emphasized the limitations such as not being able to ask questions in the distance education process, not providing the desired level of interaction, and not being able to cooperate. Therefore, it can be stated that different results were obtained between the studies conducted regarding online learning.

When the literature is reviewed in terms of academic achievement, it was concluded that both online and face-to-face education increase academic achievement (Sezer et al., 2017), nevertheless instructors face obstacles such as bilateral interaction and access with regards to online or distance education and (Haber & Mills, 2008; Panda and Mishra, 2007), online teaching requires more time and effort compared to face-to-face education (Seaman, 2009). However, there are also studies that support each other or achieve different results. Accordingly, there are also studies concluding that one of the face-to-face (Scherrer, 2011), online (Pellas & Kazanidis, 2013) or blended learning in which both teaching forms are used (Al-Qahtani & Higgins, 2013; Gambari, Shittu, Ogunlade, & Osunlade, 2017) is more useful and also concluding that there is no difference between them (Larson & Sung, 2009; Prepose, 2015).

In this context, it can be said that online education has come to the forefront as an alternative in terms of learning-teaching process in situations where face-to-face teaching is not possible. For instance, it can be said that online education as a tool to ensure the sustainability of the education process is closed by the Corona virus (Covid-19), which today affects the whole world, and in the conditions of the epidemic, all schools are closed and there is no possibility of face-to-face education.

In addition to this kind of extraordinary situations, both forms of teaching can be used in the normal process. However scientific studies on both learning experiences have proved that both the results are different and provide different experiences in terms of learners. As Karataş (2003) stated, although there are many studies in the literature, it can be said that there are uncertainties in terms of whether both learning paths provide equal experiences in terms of learning experience, and whether this equality will have an impact on learning outcomes.

The existence of technology in education and its importance as a tool is increasing day by day. In terms of the quality of the learning and teaching process, new technology-based tools, models and applications are being developed. Accordingly, as the variety of tools and applications increase, their multidimensional effects on learning are subject to many scientific studies. These innovations are used within the context of face-to-face and online teaching in the learning and teaching process. The education process has also been affected by the new social conditions occurring today and, in this context, the importance of online education is increasing day by day. However, such trends brought some controversy with it. One of these is the discussion of whether online teaching or face-to-face teaching. Apart from making a choice between two forms of teaching, it is considered that such a study will put forth their strengths and weaknesses in terms of today's conditions and will guide both practitioners and researchers in this regard. Accordingly, this research was carried out to reveal the strengths and weaknesses of face-to-face and online teaching. For this purpose, the answers to the questions of "What are the opinions of the students regarding their teaching preferences if they were in a teaching position?" and "What are the views of the students on strengths and weaknesses of face-to-face and online teaching?" were sought within the scope of the research.

Method

Research Model

The research is a case study in which qualitative research method was used to determine the strengths and weaknesses of face-to-face and online teaching. Case study is the in-depth description and analysis of a limited system or structure (Merriam, 2013). In other words, it is a research method that allows a detailed examination of a case or event that cannot be controlled by the researcher on the basis of "how" and "why" questions. In the context of case studies, holistic single case pattern can be used in order to study unique cases (Yıldırım & Şimşek, 2013). Thus, the holistic single case pattern was used among the case study models. The reason why the case study is preferred in the research is that it enables the opinions of the students having two different learning experiences regarding the subject to be studied in depth.

Studied Case

In the study, the students whose opinions about distance education were taken as part of the holistic single case pattern from case study patterns were considered as the unit of analysis. The "case" in the case study is the Child Development Program of a public university. It was observed that the students in the study group took three different courses online, namely Atatürk's Principles and History of Turkish Revolution, Turkish Language and Foreign Language courses, and the remaining courses through face-to-face teaching. Therefore, the case in question was considered appropriate in terms of the comparison of both face-to-face and online teaching. In addition, the distance education infrastructure has recently been established within the scope of digitalization steps at the university. In this context, it was considered valuable to have access to the sample group easily as well as to get student feedback on the functioning and process of the distance education infrastructure. Thus, one of the programs in which distance education is implemented in the state university in question has been chosen as the case.

Sample Group

The study group of the study consisted of a total of 47 students, 36 of whom are female and 11 of whom are male students, studying in the Child Development Program of a public university. In the research, criterion sampling method which is one of the purposeful sampling methods was used. Purposeful sampling enables the information-rich situations to be selected and examined in depth for the purpose of the study (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2009). Criterion sampling method is the study of cases which meet a set of predefined criteria (Yıldırım & Şimşek, 2013). In this context, the students included in the study group to take courses online was taken as criterion. In addition, different and rich experiences of the students were tried to be determined. Accordingly, the students to take three different courses online from different instructors was taken as criterion.

Data Collection Tools

In the research, semi-structured interview form consisting of open-ended questions was used as data collection tool. Open-ended questions provide more accurate information about what the respondent really thinks, as well as providing an unlimited choice for the respondent (Johnson, 2014). The interview form was presented to two education programs field expert and an education technologies field expert to take their opinions in terms of content and the form was rearranged in line with the feedback received. Later on, the opinions of an expert in the field of Turkish language were taken in terms of language compatibility, accordingly necessary corrections were made to the questions and the form was finalized. There are two basic questions in the final form of the form. One of them is, "If you were an instructor, would you prefer to give the lesson which is your area of expertise, online or face-to-face? Why is that?"

Data Collection Process

The data needed for the research were collected through a semi-structured interview form prepared within the scope of the research in September and October 2019. Data were collected by the researcher through interviews with students studying in the Child Development Program of a state university and participating in the research voluntarily. The interviews were conducted individually in different time periods and each interview lasted approximately 10 minutes. The interviews were made individually and no voice recorder was used during the interview process, instead, the student opinions were recorded by means of taking notes by hand.

Analysis of Data

The data collected as a result of the research were analyzed through content analysis. Content analysis is expressed as scanning of the text in terms of repetitive words or themes, and in this context, content analysis of case studies can be conducted (Patton, 2014, p. 453). In this scope, the data obtained were analysed and common themes were tried to be reached. Hence, content analysis is a systematic, repeatable technique in which some words of a text are summarized with smaller content categories through encodings according to certain criteria (Büyüköztürk et al., 2009). Based on this, content analysis was applied in the analysis of the data as the data similar to each other could be collected within the framework of certain concepts and themes and could be arranged and interpreted in a way that the reader could understand (Yıldırım & Şimşek, 2013). The data collected in this direction are coded and collected within the scope of certain categories according to the codes that are generated. The categories are then divided into themes and sub-themes in line with the students' answers to the questions. In the analysis process, students were coded as Ö1, Ö2, Ö3, ... Ö47 and analyses were conducted accordingly.

Validity and Reliability Studies

In qualitative studies, concepts such as credibility, transferability, consistency and confirmability are applied for validity and reliability studies (Lincoln & Guba, 1985). In this context, approaching the strategies used in the research for validity and reliability studies; the value of scientific research depends partly on the researchers showing the credibility of findings (LeCompte & Goetz, 1982). The concept of credibility is related to the problematic of whether the findings obtained from the research match the reality in the external world (Merriam, 2013). Various strategies are applied for credibility in qualitative research. These are triangulation, long-term observation, member check, peer review, and researcher's worldview (Lincoln & Guba, 1985; Merriam, 2013; Patton, 2014). For credibility, the opinions of the relevant field experts were asked both in the process of interview form creation for the research and analysis of the data. Rich, thick description and sampling selection are among the strategies applied for transferability (Merriam, 2013). Purposeful sampling method was used within this scope. In addition, the study group of the research, data collection process and data analysis processes are explained in detail. For consistency, it is important to what extent the conclusions reached are consistent with the data collected for the reliability of qualitative research (Merriam, 2013). The data obtained in this direction were analyzed and common themes were determined. To provide this, themes and sub-themes were examined and determined based on the data by two researchers. In this process, the consensus formula proposed by Miles and Huberman (1994) was used to calculate consistency in terms of consensus and dissensus. The reliability coefficient of the consensus among the coders regarding the data obtained from the students' opinions on the subject was 78%. Yıldırım and Şimşek (2013) stated that at least 70% reliability should be reached among the coders. Accordingly, the data obtained as a result of the research can be stated as reliable. The purpose of confirmation is to examine whether the researcher compared the obtained data with the raw data and run the confirmation mechanism (Yıldırım & Şimşek, 2013). The data obtained within this scope were compared with the results obtained by taking opinions from a different expert in the process and supported by the related literature.

Ethical Considerations

In the process of collecting the necessary data for the research, within the framework of ethical rules; the purpose of the research was clearly stated to the students and necessary information was given about the researcher. In addition to this, as well as the contributions that the research can provide to the society and literature, also information about the possible outcomes of the research was given. Besides, the researcher's accessible contact information was shared by the researcher. Finally, by explaining where the information to be obtained from the study will be used, the students were also informed that volunteering is essential at the point of participation and thereby they may not participate if they wish so. Thus, data was collected by receiving approval from voluntarily participating students.

Findings

The findings reached through the analysis of the data obtained from the research were presented by determining the questions in the data collection form as the main theme.

Student Opinions regarding the Reasons of Face-to-Face and Online Teaching Preference

Students' opinions regarding whether they would prefer face-to-face or online teaching in the process of teaching if they were in a teaching position were collected under two different themes as online and face-to-face, and sub-themes determined in line with these themes. Students' opinions regarding *face-to-face* and *online teaching* theme are given in Table 1.

Table 1.

The Frequency of Reasons of Students for Preferring Face-to-face and Online Teaching

Theme	Sub-themes	f
Face-to-face teaching	Easy communication	9
	Effective teaching process	7
	Social interaction opportunity	7
	Learner achievement	3
	Job satisfaction	1
Online teaching	Time flexibility	8
	Place flexibility	5
	Increasing the attention in the lesson	5
	Gaining the habit of independent study	2

When the sub-themes under the themes of *face-to-face teaching* and *online teaching* in Table 1 are examined, students stated that face-to-face teaching provides easy communication (f=9) by enabling the use of multiple senses in the communication process. One student (Ö43) expressed opinion on this issue: *“I can explain myself better by facial expressions, body language and eye contact when I am face-to-face with someone.”* In addition, students emphasized that face-to-face teaching provides more opportunity in terms of applied lessons and this supports the effective teaching process (f=7). For example, Ö15 presented opinion as *“I can teach in a practical way while teaching face-to-face. Thus, I can provide the other side to learn better and long-lasting.”* Besides, the students explained that since the group work will be more comfortable, they know each other better this way and this provides social interaction (f=7). The state of (Ö8) which is *“I can do group work during the lesson that requires more comfortable application. Students can get to know each other better.”* can be given as an example to this situation. In addition, it is emphasized that since everyone's learning style is different, academic achievement in other words, learner achievement (f=3) can be increased on the grounds that these differences can be supported better by face-to-face education. One student (Ö4) expressed his view on this subject as *“Students' intelligence types are different, I can address them better when we are face-to-face, and this moves them to a better place in their lessons.”* Besides, the students stated that they would be able to perform their profession better when they are face-to-face and that they would prefer face-to-face teaching for instruction, emphasizing that this is important for job satisfaction (f=1). The state of Ö29 which is *“What is called teaching is the ability to touch both the mind and heart of the student. You cannot do this in computer environment and you cannot enjoy your profession. Therefore, the student and the teacher should breathe the same air.”* can be given as an example.

Students emphasized that in contrary to face-to-face teaching, online teaching provides more time flexibility (f=8) as they can connect and watch the lesson at any time during the online teaching process. The opinion of Ö12 regarding this situation is as follows: *“I think it is more efficient and comfortable to give lessons online. The student can connect and watch the lesson at any time.”* In addition, the students stated that they could follow the lesson from anywhere with the required equipment and tools, and this provided them with flexibility in the place (f=5). The state of Ö34 which is *“Students can take lessons and watch them anywhere from the computer and internet.”* can be given as an example for this. Besides, the students explained that their positive perception originating from their interest in technology was also reflected in the lesson and their interest in the lesson increased (f=5). One student stated his view on this subject as follows: *“Online lessons are more attention-grabbing, because students absorb more and accept almost everything in which technology is included.”* (Ö26) Students also stated that when they are online it felt like taking private lessons and this contributed to the development of independent study habit (f=2), thus they would prefer online teaching for instruction. Accordingly, a student, Ö2 specified *“The student can feel that s/he is taking private lessons, in other words, s/he thinks that the lesson is only taught to him/her. This develops the habit of studying alone.”*

Student Opinions Regarding the Strengths of Face-to-Face Teaching over Online Teaching

The opinions of students regarding the strengths of face-to-face teaching are collected under four themes as *class participation, meaningful learning, discipline and social learning*, and sub-themes determined in line with these themes. Students' opinions regarding these themes are given in Table 2.

Table 2.

The Frequency of Themes and Sub-themes Regarding the Strengths of Face-to-face Teaching

Theme	Sub-Themes	f
Class participation	Being able to ask questions easily	17
	Effective information exchange	15
	Better comprehension	11
	Instant feedback	7
	Appeal to more senses	3
Meaningful learning	Actual learning environment	14
	Effective learning	13
	Learning by practice	10
	Making interpretations freely	8
	Learning in detail	5
	Permanent learning	2
Discipline	Effective time usage	11
	Regular study	9
	Adaptation	7
	Character education	7
	Taking responsibility	4
Social learning	Having different views	15
	Peer learning	12
	Empathy development	12
	Group study	8
	Grup motivation	4
	Sincere learning environment	1

In Table 2, the frequencies of the sub-themes related to each theme are given place. According to this, students stated under the theme of class participation while expressing the strengths of face-to-face teaching that there is the opportunity of being able to ask questions easily (f=17). A student (Ö3) expressed a supportive opinion as "*The question-answer mechanism works more the way we want.*" In addition, it was emphasized by students that effective information exchange (f=15) was performed in terms of learning and teaching process. The state of Ö46 which is "*It is better in terms of information exchange and class participation.*" can be given as an example to this. Moreover, students stated that a more qualified learning process took place in face-to-face teaching, since they focused better on the lesson and thus, they comprehended the lesson better (f=11). Ö27 stated this as "*In the face-to-face lesson, the student can participate in the lesson and make interpretations due to being more careful and thus a more qualified learning is performed.*" Besides, the students explained that it is possible to receive instant feedback (f=7) during the face-to-face teaching process, and it is difficult to realize this online. One of the students (Ö31) gave an example to this situation as follows: "*When you ask questions in the classroom environment, you can get your answer right away, but you have to wait for your turn on the internet and the question you write mostly get lost in the shuffle.*" In addition, the students listed

the features of the in-class process, such as the opportunity of appealing more senses (f=3), as the strengths of face-to-face teaching. One student (Ö38) summarized this situation as follows: "When you are face-to-face, you can communicate with your teacher and other friends with the body language and via eye contact in the same environment, you feel their presence better, which makes you eager for the lesson."

Under the *meaningful learning* theme, students emphasized that the face-to-face learning environment offers a real learning environment (f=14) apart from the virtual environment. A student (Ö22) stated this situation as follows: "Lessons are taught not as virtual but with both the instructor and the friends as it should be." Besides, they specified as the strengths of face-to-face teaching that the positive atmosphere provided by the classroom environment (f=13). also supports the effective learning process. To opinion of Ö37 which is "The atmosphere in the classroom is better, thus we reflected better what we learned face-to-face in our exams." can be given as an example to this. In addition, students expressed that face-to-face teaching provide them the opportunity to learn not only theoretically, but by practicing (f=10), and a student (Ö19) summarized this as follows: "Online lessons are taught only by instructing, because in online lessons mostly teachers explain things. But when we are face-to-face, our teacher sometimes makes us practice the points we don't understand. We learn better this way." Students also emphasized that the virtual environment restricts them, but on the contrary, they can freely interpret in the classroom environment (f=8). The opinion of one of the students (Ö28) on this subject is as follows: "When you are wondering something, sometimes you can also speak without asking permission for it. You can't conduct so comfortably on the Internet." Besides, they stated that students have the opportunity of detailed learning (f=5) via face-to-face teaching. Supporting this view, the state of Ö25 which is "Since face-to-face education is more understandable and in the form of mutual discussion, we can learn more in depth" can be given as an example. Moreover, Ö5 clarified that permanent learning (f=2) is provided by means of face-to-face teaching with the following sentence: "Since face-to-face lessons are taught mutually, the permanency of the knowledge is for a longer period."

Under the *discipline* theme, students stated that online environments create some obstacles in terms of efficient use of time due to technical problems, but they use time effectively in face-to-face teaching (f=11). A student (S9) stated the situation regarding this as follows: "When online, the lesson was being left half-finished because the connection was frequently lost. When it was face to face, the whole subject would fit in the lesson period." In addition, the students expressed that face-to-face teaching restrains them and makes them more organized in terms of fulfilling some responsibilities, thereby they study more regularly (f=9). This state of Ö35 about the subject can be given as an example: "After learning on the computer, we were postponing studying, because we could watch the videos all the time and there was no check for homework. But when we were face to face, we were unavoidably ashamed of our teacher." Besides, the students stated that they had problems in focusing on the lesson and adaptation in the virtual environment, and in face-to-face education, such problems were handled easier and they were more comfortable in the classroom (f=7). (Ö11) summarized this situation as follows: "I couldn't focus on the lesson in computer environment. When I was in class, I was more interested in the lesson. I had a better harmony with my classmates in the activities." Students also emphasized that there is a qualified learning and teaching process in terms of character education (f=7) from both the teacher and their peers, because there is more interaction in the face-to-face teaching process. One student (Ö27) stated the following opinion "The voice of those who teach us adds very little to me. As for me, the learning (taking the lesson) should be during the lesson, because the teachers have an attitude and behavior that we can take as an example." to support this view. In addition, students clarified that face-to-face teaching leads them to take more responsibilities (f=4), Ö30 explained this situation as "The teacher had more opportunity to control the student, which compelled us to perform the tasks given studiously."

Under the social learning theme; the students stated that since they could express their thoughts more easily in the classroom environment in face-to-face teaching, the exchange of ideas was more comfortable compared to the online environment, therefore, they had better opportunity to obtain different views (f=15). One student (Ö46) specified his/her opinion regarding this as “*You can learn from everyone in the classroom environment, because everyone can talk comfortably. Few people can speak when they are online, always the teacher is speaking. You can't find time to write. You always wait for your turn, but it never comes.*” Besides, students expressed that when learning is performed in the classroom, a more efficient process is experienced in terms of peer learning (f=12), and a student (Ö13) summarized this as follows: “*You can ask your friends about the places you do not understand because you can be more social in the classroom. Your friends also contribute a lot to you.*” In addition, students stated that they are able to learn better about the emotions and thoughts of people and what people feel in the classroom environment, thus face-to-face teaching contribute to the development of the feeling of empathy (f=12). One student's (T17) opinion on the subject was as follows: “*In order to learn best what people feel or think, it is necessary to see them, to share with them. Therefore, you cannot understand others when they are not face-to-face and eye-to-eye.*” In addition, students emphasized that face-to-face teaching offers much better opportunities in terms of studies requiring group study (f=8). One of the students (Ö32) specified the strength of face-to-face teaching in terms of group motivation (f=4) as “*You listen to the lesson both physically and spiritually because the lesson is in the mood of conversation.*” Also, Ö21 emphasized that face-to-face teaching enables a sincere learning environment (f=1) by expressing opinion as “*There is a more intimate atmosphere. Otherwise it is very pretended.*”

Student Opinions Regarding the Weaknesses of Face-to-Face Teaching over Online Teaching

The opinions of students regarding the weaknesses of face-to-face teaching are collected under two different themes as *learning-teaching process and interests and needs of the student*, and sub-themes determined in line with these themes. Students' opinions regarding these themes are given in Table 3.

Table 3.

The Frequency of Themes and Sub-themes Regarding the Weaknesses of Face-to-face Teaching

Theme	Sub-themes	f
Learning-teaching process	Being shy about class participation	13
	Not being able to repeat the lesson	10
	Limited time	9
	Being shy about asking questions	9
	Limitation in access to information	8
	More cost	6
	Standardised teaching method	4
	Not being able to control the out-of-lesson time	3
Interests and needs of the student	Not being able to use technology in an active way	17
	Ignoring individual wants	13
	Dissociation from learning process	9
	Classrooms being crowded	3

In Table 3, the frequencies of the sub-themes related to each theme are given place. Accordingly, under the theme of *learning-teaching process*, students explained that they had difficulty in expressing themselves due to excitement and stress in the face-to-face teaching process, in other

words, they were shy about participating in the lesson (f=13). The state of Ö6 which is *"Someone may not be able to speak in the lesson due to the fear of being misunderstood because of being excited and stressed about expressing himself/herself."* can be given as an example to this. They also stated that since the lesson does not have a repetition, it is not possible to listen to the lesson again (f=10) as in the online process. One student (Ö30) exemplified the situation as follows: *"Access to the lesson is more difficult and it has no repetition. Let's say you are absent for that lesson, then you're chasing the notes."* Besides, they stated that when they have the opportunity to have instant access to information in the internet environment, this could be left to the out-of-lesson time in the face-to-face teaching process due to having limited time (f=9). The opinion of one student (Ö34) on this subject was as: *"While there are advantages such as listening to the lesson and solving questions whenever you want in online learning, there are certain hours and days in face-to-face education."* The students mentioned that they were shy to ask questions during the face-to-face teaching process (f=9), and a student (Ö23) expressed his/her opinion as follows: *"Our shy and timid friends couldn't ask questions in the lessons, but when the lessons were on the internet, our friends were asking their questions by writing without hesitation."* Students also stated that access to information during the lesson was limited (f=8) in the face-to-face teaching process, and a student (Ö41) described the opportunity provided by online teaching in this regard as follows: *"Since you are in the internet environment, you can instantly learn what you are wondering, but in the classroom you may not be able to reach everything at that moment and you may forget what you wanted to learn."* Besides, students emphasized that face-to-face teaching requires more cost (f=6) than online teaching. Ö13 summarized the reason for this as: *"Education costs are higher. Buildings, school desks, and many other materials are required to teach a lesson."* Students also stated that whereas online teaching prevents the learning-teaching process from being ordinary and provides a different dimension to the teaching process (f=4) in terms of the sustainability of communication with the instructor, face-to-face teaching has a standardized teaching method. One of the students (Ö10) explained this situation as follows: *"Until now, we have always been taught in the classical way. The Internet has made a little difference."* In addition, students stated that out-of-lesson time cannot be controlled (f=3) also in the face-to-face teaching process, as well as in the online teaching. Ö7 gave an example to this: *"Even if you are at home, you do not stop communicating with the teacher online, but after being face to face you are more free in other times."*

Under the interests and needs of student theme, students emphasized the weaknesses of face-to-face teaching as the technology cannot be used in an active way (f=17) in the learning-teaching process, although it especially appeals more to their interests. Ö40 clarified this as *"You can benefit more from technology when you are online, in the classroom we cannot even check something from our smart phones."* In addition, the students stated that many questions can be left unanswered, because during in-the-class lesson process, the students in general are taken into consideration rather than individual requests (f=13). Ö8 explained this as follows: *"Individual requests don't have importance. Better feedback was given to my studies online."* Besides, students emphasized that face-to-face education is generally limited to the classroom, so that there can be disconnections from the learning process (f=9), but in online learning that communication with the teacher can be achieved out-of-class, and thus there is no disconnection from the learning process. Ö16 explained the situation in question as follows: *"Lessons are instructed at school and everything remains there. It was obvious whether I entered the class in the virtual environment, so you cannot be indifferent to the lessons."* Students also stated that the interest in the lesson decreased in face-to-face teaching due to the classroom being crowded. (f=3). Ö28 explained the reason for this as: *"Not only one person but everyone being in the same environment and this leading to crowd decrease the interest in the lesson."*

Discussion, Conclusion and Recommendations

The unpredictable change and transformation in technology also affected education in many respects as well as all components of the social structure. This has led to the frequent recalling of education and technology concepts together. Educational technology which is a new discipline has

emerged with the use of education and technology together. As a result of this, learning and teaching activities have been facilitated thanks to technology and have been effective in creating permanent behaviors (İşman, 2015). Accordingly, the reflections of many technology-based tools, applications or models to the learning-teaching process have been the subject of many academic studies. This research was carried out in this context in order to put forth the strengths and weaknesses of face-to-face and online teaching.

When the data obtained as a result of the research were examined, as the answers of the students to the question about which application method they would prefer taken as criteria, the students used their preferences in favor of face-to-face teaching. In the study carried out by Özgül, Sarıkaya, and Öztürk (2017), it was concluded that the students had an expectation regarding face-to-face education, besides, in another study conducted by Gürer, Tekinarslan, and Yavuzalp (2016), it was emphasized that instructors had a resistance against teaching their lessons completely online, in other words, face-to-face education should be provided.

Students preferred face-to-face education for reasons such as easy communication, effective teaching process, enabling social interaction, and learner achievement. Similarly, in the study conducted by Fidan, Debbağ, and Çukurbaşı (2018), most of the students expressed their opinions in favor of face-to-face lessons for reasons such as not interacting face to face with the instructor, not getting enough efficiency and not focusing on the lesson in the online environment. Also, in the study conducted by Doğan and Tatık (2015) on the learner achievement, which is one of the reasons why face-to-face teaching is preferred by students in this study, it was concluded that distance education is ineffective in making the students achieve success compared to face-to-face teaching. On the other hand, some of the students stated that online education provides them with flexibility of time and place, and that it increases their interest in the lesson on the grounds that technology is used as a tool other than the classical teaching process. In terms of the case studied, the fact that the lessons are mainly taught face to face may have had an effect on the emergence of an opinion in this direction. In addition, students emphasized that the online learning process gets them adopt the habit of studying independently. When the literature is examined, in the study conducted by Kan and Fidan (2016), it was emphasized as a positive aspect of the process that the distance education process allows the lessons to be conducted regardless of time and place.

Under the *class participation* theme regarding the strengths of face-to-face teaching, students specified that they could ask questions more easily in the course of the lesson, a qualified learning-teaching process took place at the point of participating and contributing to the lesson and thus they understood the lesson better. In the study conducted by Soffer and Nachmias (2018), students who participated in the face-to-face teaching process emphasized that the learning content contributes better to them. However, in a study conducted by Yılmaz and Aktuğ (2011), it is suggested that interaction and communication is easier in online environments compared to face-to-face environment, and this is because the participants feel comfortable. Also, in a number of studies conducted in the literature, some of the students stated that some questions asked by writing got lost in the shuffle in a virtual classroom with a large class size (İlgaz, 2014). However, it can be said that no such problems are experienced in face to face teaching. In addition, the students emphasized that they could get instant feedback in face-to-face teaching and that the process appealed to more senses, which was supportive in terms of being more motivated to the lesson.

In the context of *meaningful learning* theme, students stated that they saw face-to-face teaching as a more realistic learning environment. At the same time, it was observed that they highlighted the strengths of face-to-face teaching, such as better opportunities of implementation and being an effective learning process in terms of supporting academic achievement. In the literature, the study by Shu and Gu (2018) also concluded that face-to-face interaction is performed better than online

learning, and this originates from its relevance to their real life and the cooperation process being more qualified when it is related to the subject of the lesson.

One of the themes that come into view when the opinions of students regarding face to face teaching were analyzed was *discipline*. In this regard, the students pointed out that the face-to-face teaching process directs to using time effectively and studying regularly, ensures better harmony in peer relationships, also affects to the development of character education, and finally contributes to the development of a sense of individual responsibility better than online teaching. It can be said that similar results were obtained in the study conducted by Öztaş and Kılıç (2017) in terms of the development of the sense of responsibility.

Another theme that arose regarding the strengths of face-to-face teaching is *social learning*. The students specified that in the face-to-face teaching process, they had the opportunity to obtain different views through peer learning, the development of the feeling of empathy was better supported, the opportunity to study with the group was better, the group motivation was higher, and formation of a friendly learning environment was supported. Nevertheless, when some studies in the literature are examined, it is seen that along with the studies supporting this, different results were achieved as well. In this context, in the study conducted by Birişçi and Karal (2018), it was concluded that online group studies are more effective in contributing to group studies in social sense and the creating of awareness for acting in common.

Students stated the weaknesses of face-to-face teaching along with its strengths compared to online teaching under the learning-teaching process theme as not being sociable with regards to class participation, not being able to repeat the lesson as in an online video, having a limited time in terms of lesson periods, and being shy about asking questions. In addition, access to information being limited while it is possible to access it in an instant in online environment, requiring a lot of cost, lacking the diversity created by the internet environment, in other words, involving no diversity at the point of teaching and the out-of-lesson time not being controlled are expressed as the weaknesses of face-to-face teaching. Especially, distance education being less costly than face-to-face teaching may increase the tendency to this field. As a matter of fact, distance education can be used as a means to provide a qualified and also cost-effective education for higher education students (Çelen et al., 2011).

Another theme that came into view regarding the weaknesses of face to face teaching is *the interests and needs of the student*. Students specified the weaknesses of face-to-face teaching under this theme as not being able to use technology in an active way, ignoring individual requests in the classroom environment, dissociation from the learning process especially in terms of out-of-class time, and classrooms being crowded. In this context, considering the case studied, the Child Development Program has a high occupancy rate and therefore it can be said that the learning environments in which face-to-face teaching is carried out are very crowded. Also, in the study conducted by Kırık (2014), it was underlined that since classrooms being crowded decrease the efficiency of the education given in classroom environment, distance education can yield more useful results in terms of individual development, besides the information can be reinforced by visual and audio examples. Whereas dissociation from the learning process is the weakness of face-to-face teaching in terms of out-of-class time, when the literature is reviewed, the study conducted by Sümer (2016) also emphasized the insufficiency in the interaction between the learner and the instructor and the environment in terms of learner regarding virtual learning. Therefore, it was observed that the issue which emerged as a weakness of face-to-face teaching, could not also be resolved sometimes in the online environment.

When the findings are evaluated in general, it was seen that both online and face-to-face teaching had strengths and weaknesses compared to each other. However, the view that face-to-face education has more strengths than online education has predominated. In the study conducted by Pepeler, Özbek, and Adanır (2018), it was stated by the students that the teaching of the Foreign Language-I course by distance education did not contribute sufficiently to their knowledge of English. However,

there are different opinions in the literature. For example, in a study by Karataş (2006), it was expressed that it would be wrong to say that one of this two learning ways is superior or weaker than the other one. He based this on the findings of his research. Based on this result, it can be said that both implementation forms have different and superior aspects. So, it can be benefited from both implementation forms in the context of both process and result in terms of learning-teaching. In other words, benefiting from mixed learning models instead of neither just online nor just face-to-face teaching can be effective both in terms of supporting the development of students in many ways and to carry out their academic achievement to a better point. It can be said that the results obtained from a number of studies are also in this direction. For instance, in a study conducted by Anggrawan, Ibrahim, Muslim, and Satria (2019), it was concluded that superior learning outcomes were obtained by mixed learning when compared to online and face-to-face learning models. Similarly, Koçak and Göktaş (2017) stated that the learning environments supported by online tools are better in terms of academic achievement in a study comparing the traditional learning environment contributed with online tools and other traditional learning environments. Hence, considering the current conditions, it may be better to set both implementations to work together for an effective learning-teaching process.

Consequently, although the strengths of face-to-face teaching come to the forefront, online systems, one of the important tools of accessing information in today's conditions, should also be used in the learning-teaching process. Instead of being alternatives to each other, both implementations should be set to work together. Also, in cases where face-to-face teaching is not available, online applications can be used as an important tool in order to establish the communication link between the learner-instructor and in order to continue learning. Online environments and applications can also be used to support face-to-face teaching and ensure sustainability, especially in cases where the time is limited and the place is not suitable for certain learning phenomena.

In line with the results obtained within the scope of the research, the following suggestions can be made: The professional competencies of the practitioners are as important as the quality and function of the tools, applications and models used in the context of educational technologies. In this regard, the research can be extended based on the experience of students from multiple universities which they gained from various instructors for the ones who would like to research strengths and weaknesses of face-to-face and online teaching. In addition, the opinions of the groups where different applications are carried out can be obtained with the idea that the tools, applications and models used in the context of online teaching can also provide different experiences to the learners.

Acknowledgement

This article is the extended version of the oral presentation presented at the 7th International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium (ITTES 2019) held in Antalya between October 30 and November 1, 2019.

TÜRKÇE SÜRÜM

Giriş

Toplumun tüm bileşenleri açısından hızlı bir dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Sosyal yapı da bu süreçte bireye çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Bireyin de bu sorumlulukların gereğini yerine getirebilmesi için söz konusu süreci iyi okuyabilmesi ve ona göre kişisel gelişimini destekleyici adımlar atması gerekmektedir. Bu noktada eğitim önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle bilim ve teknoloji temelinde yaşanan yeni yönelimler açısından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitimidir. Bilim ve teknolojideki gelişmeler bağlamında eğitimde öğrenme-öğretme sürecini destekleyici araçsal anlamda birçok yeni yönelim ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda son yıllarda önemi gittikçe artan eğitim teknolojisi kavramından daha sık söz edilmeye başlanmıştır. Eğitime bilimsel ve teknolojik bir nitelik kazandırmanın zorunlu olduğu bir çağda eğitim ve teknolojinin birbirlerini ne yönde etkilediğini, aralarında ne gibi ilişkilerin bulunduğunu incelemek önemlidir. Nitekim eğitim ve teknoloji insan yaşamının daha etken duruma getirilmesinde role sahip iki önemli öğedir (Alkan, 2011).

Eğitim ve teknoloji kavramları ayrı olsa da eğitimde kaliteyi artırmak açısından birlikte kullanılmaktadır. Bu kavramların birlikte kullanılması, eğitim teknolojisi adında yeni bir disiplini ortaya çıkarmıştır (İşman, 2015). Eğitim teknolojisi; öğrenme öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecidir. Buna bağlı olarak daha alt bir kavram olarak öğretim teknolojisi kavramı ön plana çıkmıştır (Alkan, 2011). Öğretim teknolojisi, öğrenme-öğretme kuramlarının işe koşulması için öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, geliştirilen materyal, araç, ortam, teknoloji ve sistemlerin öğrenme ortamında kullanılması, süreç ve sistemin yönetimi ve değerlendirilmesi aşamalarından oluşan sistematik ve tümleşik bir süreçtir (Uşun, 2012). Bu bağlamda eğitim teknolojisi kavramı öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili özgün bir disiplini vurgularken öğretim teknolojisi kavramı ise bir konunun öğretimi ile ilgili öğrenme etkinliklerinin kılavuzlanmasını ifade eder (Seferoğlu, 2014).

Söz konusu kavramların öğrenme-öğretme sürecine yansımalarının istendik bir şekilde gerçekleşebilmesi için öğrenme ortamlarının buna göre tasarlanması gerekir. Nitekim bu yönde bir eğilimin olduğu söylenebilir. Bu kapsamda okulların teknolojiyi öğrenme-öğretme sürecini geliştiren etkili bir araç olarak algılamaya başlamasıyla birlikte teknoloji, öğretmen merkezli bir eğitim anlayışından öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına doğru bir paradigma değişimini kolaylaştırmıştır (Saban, 2007). Bu açıdan yapılandırmacı yaklaşımın desteklediği öğretim yöntemlerinin teknoloji entegrasyonu ile gerçekleştirilmesi, bireylerin süreçte çevrimiçi kaynaklardan, yazılımlardan ve ekranlarından bilgiye ulaşmalarını sağlayarak eleştirel düşünme becerilerini artırabilme olanağı sunmaktadır (Kılıç Çakmak, Taşkın & Kokoç, 2017). Dolayısıyla teknolojinin eğitimde güncel yaklaşımların desteklenmesi ve istendik birtakım öğrenme çıktılarının kazandırılmasında önemli roller üstlendiği söylenebilir.

Eğitimde teknolojinin bir araç olarak varlığı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu kapsamda ön plana çıkan çevrimiçi öğrenme ortamlarıyla öğrenen-öğretici arasındaki iletişim ve etkileşim farklı boyutlar kazanmıştır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve ortaya çıkan yönelimlere bağlı olarak söz konusu etkileşim sınıf dışı ortamlara taşınmıştır. Bu da çevrimiçi öğrenme ortamlarının öğrenme-öğretme sürecine olan katkılarını tartışılan konulardan biri haline getirmiştir.

Çevrimiçi öğrenme ortamı, öğrenenlerin ve öğretim elemanının öğrenme ve öğretme sürecine herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerden katılmalarına olanak sağlayan, pedagojik açıdan anlamlı ve kapsamlı öğrenme ortamı olarak tanımlanmaktadır (Durdu & Onay Durdu, 2016). Öğrenmenin gerçekleşmesi açısından ortam; uzmandan uzakta olan öğrenenin materyallere erişim için teknolojiyi kullanması, bu teknoloji aracılığıyla diğer öğrenenler ve öğretmenle etkileşime girebilmesi özellikleriyle uzaktan eğitimin bir parçası niteliğini taşımaktadır. Bu ortamların yüz yüze öğrenme ortamından

farklılaşan özellikleri bu ortamlardaki sürece katılan öğrenenlerin özelliklerini de etkilemekte ve çevrimiçi öğrenme ortamları, geleneksel sınıflardaki öğrenme ortamlarına katılmayan öğrenciler için öğrenme fırsatları sunmaktadır (Bilgiç, Duman & Seferoğlu, 2011). Nitekim çevrimiçi öğrenmenin yüz yüze eğitimden ayrılan bir yönü de öğretmen ve öğrencilerin fiziksel açıdan ayrı olmalarıdır (Paulsen, 2002).

Bu bağlamda öğrenenlerin öğrenme deneyimlerine ve akademik başarılarına olan katkıları açısından yüz yüze öğretimin yanı sıra uzaktan eğitim, e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme ve bu öğrenme ortamlarını destekleyen ya da bunların birlikte kullanılmasına dayalı harmanlanmış öğrenme, ters yüz sınıf modeli, mobil öğrenme, oyun tabanlı öğrenme ve artırılmış gerçeklik gibi teknoloji odaklı birçok yeni uygulama ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda yeni gelişen teknolojiler uzaktan eğitimin kalitesini artırmıştır (Çakır, 2008). Ancak buna karşın yüz yüze öğretim mi yoksa genelde uzaktan eğitim özelde ise çevrimiçi öğretim mi sorusunun yanıtı sürekli aranmıştır.

Uzaktan eğitim, öğrenen ve öğretmenin zaman ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirdikleri eğitim-öğretim faaliyetleri olarak tanımlanırken (Durdu & Onay Durdu, 2016) yüz yüze öğretimin ise bunun tam tersi öğrenme-öğretme sürecinde zaman ve mekânın belli olduğu öğretim şeklini ifade ettiği söylenebilir. Çevrimiçi öğrenme ise öğrenme materyaline ve içeriğine erişim, eğitmen ve diğer öğrencilerle etkileşimde bulunmak, öğrenme öğretme sürecinde bilgi elde etmede kişisel anlamını oluşturmak ve öğrenme deneyimini daha iyi bir noktaya taşımak amacıyla internetin kullanımı olarak tanımlanır (Ally, 2004). Başka bir deyişle çevrimiçi öğrenmenin bilgiye erişim yönünden ele alındığında öğrenene bilgiyi iletebilmenin yer ve zaman açısından farklı kılmanın yolu olarak da öğretime bazı kolaylıklar sağladığı söylenebilir. Ancak yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin sağladığı olanaklar ve akademik başarı açısından etkililiği süregelen tartışma konularından biri olmuştur. Alanyazın incelendiğinde; Sezer, Karaoğlu Yılmaz ve Yılmaz (2017) tarafından yapılan ve çevrimiçi ile yüz yüze uygulamaların karşılaştırıldığı çalışmada, öğretmenler çevrimiçi öğrenmenin ortam açısından esneklik sağladığına, öğrenen ile öğretici arasındaki etkileşimi azaltmadığına ilişkin dönütlerde bulunmuşlardır. Buna karşın Taşlıbeyaz, Karaman ve Göktaş (2014) tarafından yapılmış olan çalışmada ise öğretmenler; uzaktan eğitim sürecinde soru sormama, istenilen düzeyde etkileşimi sağlayamama, işbirliği yapamama gibi sınırlılıklara vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla çevrimiçi öğrenmeye ilişkin yapılan çalışmalar arasında farklı sonuçların elde edildiği söylenebilir.

Alanyazın akademik başarı açısından ele alındığında hem çevrimiçi hem de yüz yüze verilen eğitimlerin akademik başarıyı artırdığı (Sezer et al., 2017), buna karşın çevrimiçi ya da uzaktan eğitimle ilgili öğretim elemanlarının ikili etkileşim ve erişim gibi engellerle karşılaştıkları (Haber & Mills, 2008; Panda ve Mishra, 2007), çevrimiçi öğretimin yüz yüze öğretime göre daha fazla zaman ve çaba gerektirdiği (Seaman, 2009) sonuçlarına varılmıştır. Bununla birlikte birbirini destekleyen ya da farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da vardır. Bu doğrultuda yüz yüze (Scherrer, 2011), çevrimiçi (Pellas & Kazanidis, 2013) ya da her iki öğretim şeklinin işe koşulduğu harmanlanmış öğrenmenin (Al-Qahtani & Higgins, 2013; Gambari, Shittu, Ogunlade & Osunlade, 2017) daha yararlı olduğunu ancak bunlar arasında farklılık olmadığı (Larson & Sung, 2009; Prepose, 2015) sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur.

Bu bağlamda yüz yüze öğretim olanağının olmadığı koşullarda çevrimiçi öğretimin öğrenme-öğretme süreci açısından bir alternatif olarak ön plana çıktığı söylenebilir. Söz gelimi günümüzde bütün dünyayı etkisi altına alan Korona virüs (Covid-19) nedeniyle salgın sürecinde tüm okulların kapandığı ve yüz yüze öğretim olanağının olmadığı koşullarda, eğitim sürecinin sürdürülebilirliğini sağlamak için bir araç olarak çevrimiçi öğretimin önemli bir açığı kapattığı söylenebilir. Bu tür olağanüstü durumların yanı sıra normal süreçte de her iki öğretim şekline de yeri geldiğinde yararlanılabilmektedir. Ancak her iki öğrenme deneyimi konusunda yapılan bilimsel çalışmalarda hem birbirini destekleyen hem de birbirinden farklı sonuçların ortaya çıktığı ve öğrenenler açısından her iki olgunun da farklı deneyimler sağladığı görülmüştür. Karataş'ın (2003) da ifade ettiği gibi alanyazında konuya ilişkin çok sayıda

çalışma olmasına karşın her iki öğrenme yolunun öğrenme deneyimi açısından eşit deneyimler sağlayıp sağlamadığı, yanı sıra söz konusu eşitliğin öğrenme sonuçları üzerinde etkisinin olup olmayacağı açısından belirsizliklerin olduğu söylenebilir.

Eğitimde teknolojinin varlığı ve bir araç olarak önemi gün geçtikçe artmaktadır. Öğrenme-öğretme sürecinin kalitesi açısından sürekli teknoloji temelli yeni araçlar, modeller ve uygulamalar geliştirilmektedir. Bu doğrultuda araç ve uygulamaların çeşitliliği artıkça öğrenme üzerindeki çok boyutlu etkileri birçok bilimsel çalışmaya konu olmaktadır. Söz konusu yenilikler öğrenme öğretme sürecinde yüz yüze ve çevrimiçi öğretim kapsamında işe koşulmaktadır. Günümüzde oluşan yeni sosyal koşullardan eğitim süreci de etkilenmiş ve bu kapsamda çevrimiçi öğretimin önemi gittikçe artmaktadır. Ancak bu tür yönelimler bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bunlarda biri de çevrimiçi öğretim mi yoksa yüz yüze öğretim mi tartışmasıdır. Böyle bir araştırmayla iki öğretim şekli arasında bir tercih yapmanın dışında bunların günümüz koşulları açısından güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymanın bu konuda hem uygulayıcılara hem de araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak amacıyla bu araştırma yürütülmüştür. Bu amaçla araştırma kapsamında, “Öğrencilerin öğretici konumunda olmaları durumunda öğretim tercihlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” ve “Öğrencilerin yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorularına yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, yüz yüze öğretim ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin ya da yapının derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013). Başka bir deyişle ‘nasıl’ ve ‘niçin’ soruları temelinde araştırmacı tarafından kontrol edilemeyen bir olgu ya da olayı ayrıntılı bir şekilde incelenmesine olanak sağlayan araştırma yöntemidir. Durum çalışmaları bağlamında kendine özgü durumların çalışılmasında bütüncül tek durum deseni kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu nedenle durum çalışması modellerinden bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Araştırmada durum çalışmasının tercih edilme nedeni de farklı disiplinler için iki farklı öğrenme deneyimine sahip öğrencilerin konuya ilişkin görüşlerinin derinlemesine araştırılmasına olanak sağlamasıdır.

Çalışılan Durum

Araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseni kapsamında uzaktan eğitime ilişkin görüşleri alınan öğrenciler analiz birimi olarak ele alınmıştır. Durum çalışmasına konu olan “durum” ise bir devlet üniversitesinin Çocuk Gelişimi Programı’dır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ‘Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi’, ‘Türk Dili’ ve ‘Yabancı Dil’ dersleri olmak üzere üç farklı dersi çevrimiçi yolla geriye kalan dersleri ise yüz yüze öğretimle aldıkları görülmüştür. Dolayısıyla hem yüz yüze hem de çevrimiçi öğretimin karşılaştırılması açısından söz konusu durumun uygun olduğu düşünülmüştür. Ayrıca üniversitede dijitalleşme adımları kapsamında uzaktan eğitim alt yapısı yeni kurulmuştur. Bu bağlamda hem örneklem grubuna erişimin kolaylığı hem de uzaktan eğitimin alt yapısının işleyişi ve sürecine ilişkin öğrenci geri bildirim alınması değerli görülmüştür. Bu nedenle, söz konusu devlet üniversitesinde uzaktan eğitimin uygulandığı programlardan biri durum olarak seçilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin Çocuk Gelişimi Programı’nda öğrenim gören 36’sı kadın, 11’i erkek toplam 47 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacı doğrultusunda bilgi bakımından zengin durumların seçilip derinlemesine araştırılmasına olanak tanır (Büyükköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2009). Ölçüt örnekleme yöntemi ise

önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu bağlamda çalışma grubuna dahil edilen öğrencilerin çevrimiçi ortamda ders almaları ölçüt alınmıştır. Ayrıca konuya ilişkin öğrencilerin farklı ve zengin deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda öğrenciler tarafından üç farklı dersi farklı öğretim elemanlarından çevrimiçi yolla almaları ölçüt alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorular yanıtlayıcının gerçekten ne düşündüğüne ilişkin daha doğru bilgi sağlamanın yanında yanıtlayıcıya sınırsız seçenek sunmaktadır (Johnson, 2014). Görüşme formu içerik açısından iki eğitim programları alan uzmanı ile bir eğitim teknolojileri alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve alınan dönütler doğrultusunda form düzenlenmiştir. Daha sonra dil uygunluğu açısından Türkçe alanında uzman bir kişinin görüşü alınarak sorular üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve formun son şekli oluşturulmuştur. Formun son halinde iki temel soru yer almıştır. Bunlardan biri “Siz öğretim elemanı olsaydınız uzmanlık alanı olan dersinizi çevrimiçi mi yoksa yüz yüze mi vermeyi tercih ederiniz? Neden?” şeklindedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma için ihtiyaç duyulan veriler, 2019 Eylül ve Ekim aylarında araştırma kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından, bir devlet üniversitesinin Çocuk Gelişimi Programı’nda öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerle görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Görüşmeler farklı zaman dilimlerinde bireysel olarak gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Görüşmeler bireysel olarak yapılmış ve görüşme sürecinde herhangi bir ses kayıt cihazı kullanılmamış olup bunun yerine öğrenci görüşleri elle not alınarak kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda toplanan veriler, içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. İçerik analizi, metnin tekrar eden sözcükler veya temalar açısından taranması olarak ifade edilir ve bu bağlamda durum çalışmalarının içerik analizi yapılabilir (Patton, 2014, s. 453). Bu kapsamda elde edilen veriler analiz edilmiş ve ortak temalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Nitekim içerik analizi, belirli kurallar ölçütünde bir metnin kodlamalar aracılığıyla bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk et al., 2009). Buradan yola çıkarak verilerin analizinde birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilebildiğinden ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenip yorumlanabildiğinden içerik analizine başvurulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu doğrultuda toplanan veriler kodlanmış ve ortaya çıkan kodlara göre belirli kategoriler kapsamında toplanmıştır. Daha sonra kategoriler, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Analiz sürecinde öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, ... Ö47 şeklinde kodlanmış ve buna göre analizler yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için inandırıcılık, aktarılabirlik (transfer edilebilirlik), tutarlık ve teyit edilebilirlik gibi kavramlara başvurulur (Lincoln & Guba, 1985). Bu kapsamda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için araştırmada başvuru stratejiler ele alındığında bilimsel araştırmanın değeri kısmen araştırmacıların bulgularının inanılabilirliğini göstermesine bağlıdır (LeCompte & Goetz, 1982). İnanırıcılık kavramı araştırmadan elde edilen bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe uyup uymadığı sorunsalı ile ilgilidir (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda inandırıcılık için çeşitli stratejilere başvurulmaktadır. Bunlar: üçgenleme, uzun süreli etkileşim, katılımcı doğrulaması, uzman incelemesi ve araştırmacı duruşudur (Lincoln & Guba, 1985; Merriam, 2013; Patton, 2014). İnanırıcılık için araştırmanın hem görüşme formu oluşturulurken hem de verilerin analizi sürecinde ilgili alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuştur. Aktarılabirlik için zengin ve yoğun tanımlama ve

örneklem seçimi başvurulan stratejilerdendir (Merriam, 2013). Bu kapsamda amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte araştırmancının çalışma grubu, veri toplama süreci ile verilerin analiz süreçleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Tutarlılık için nitel araştırmaların güvenilirliği açısından varılan sonuçların toplanmış verilerle ne düzeyde tutarlı olduğu önemlidir (Merriam, 2013). Bu doğrultuda elde edilen veriler analiz edilerek ortak temaların belirlenmesi sağlanmıştır. Bunun için verilerden yola çıkarak temalar ve alt temalar iki araştırmacı tarafından incelenmiş ve belirlenmiştir. Bu süreçte görüş birliği ile görüş ayrılığı açısından tutarlılığın hesaplanabilmesi için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen görüş birliği formülü kullanılmıştır. Öğrencilerin konuya ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere ilişkin kodlayıcılar arasındaki görüş birliğine ait güvenilirlik katsayısı %78 olarak çıkmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013), kodlayıcılar arasında en az %70 düzeyinde bir güvenilirlik yüzdesine ulaşılması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre araştırma sonucunda ulaşılan verilerin güvenilir olduğu söylenebilir. Teyit edilebilirlikte amaç araştırmancının elde ettiği sonuçları ham verilerle karşılaştırıp teyit mekanizmasını çalıştırıp çalıştırmadığını incelemektir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çerçevede elde edilen veriler, süreçte farklı bir uzmandan görüş alınarak elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılmış ve ilgili alanyazınla desteklenmiştir.

Etik Konular

Araştırma için gerekli verilerin toplanması sürecinde etik kurallar çerçevesinde öğrencilere araştırmancının amacı açıkça ifade edilmiş, araştırmacı hakkında da gerekli bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte araştırmancının kendilerine topluma ve alanyazına getirebileceği katkıların yanı sıra araştırmancının olası çıktıları hakkında da bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından araştırmacıya ait ulaşılabilir iletişim bilgileri paylaşılmıştır. Son olarak çalışmadan elde edilecek bilgilerin nerelerde kullanılacağı açıklanarak öğrenciler araştırmaya katılma noktasında gönüllülüğün esas olduğu ve bu kapsamda isterlerse katılmayabilecekleri konusunda da bilgilendirilmiştir. Böylece gönüllü katılımcı öğrencilerden onay alınarak veriler toplanmıştır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen verilerinin analizi ile ulaşılan bulgular, veri toplama formunda yer alan sorular ana tema olarak belirlenerek sunulmuştur.

Yüz Yüze ve Çevrimiçi Öğretimin Tercih Edilme Gerekçelerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin öğretici konumunda olmaları durumunda ders verme sürecinde yüz yüze mi yoksa çevrimiçi öğretimi mi tercih edeceklerine ilişkin görüşleri *çevrimiçi* ve *yüz yüze* olmak üzere iki farklı tema ve bu temalar doğrultusunda belirlenen alt temalar altında toplanmıştır. Öğrencilerin *yüz yüze* ve *çevrimiçi öğretim* temasına ilişkin görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Öğrencilerin Yüz Yüze ve Çevrimiçi Öğretimi Tercih Etme Gerekçelerinin Frekansları

Tema	Alt Temalar	f
Yüz yüze öğretim	Kolay iletişim	9
	Etkili öğretim süreci	7
	Sosyal etkileşime olanağı	7
	Öğrenen başarısı	3
	Mesleki doyum	1
Çevrimiçi öğretim	Zaman esnekliği	8
	Mekân esnekliği	5
	Derse ilgiyi artırma	5
	Bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırma	2

Tablo 1’deki *yüz yüze öğretim* ve *çevrimiçi öğretim* temaları altında yer alan alt temalar incelendiğinde öğrenciler, yüz yüze öğretimin iletişim sürecinde birden çok duyunun kullanılmasıyla

kendilerine kolay iletişim (f=9) olanağı sağladığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci (Ö43) bu konuda şöyle görüş bildirmiştir: *“Yüz yüze vücut diliyle mimiklerle ve göz teması kurarak daha iyi kendimi anlatabilirim.”* Ayrıca öğrenciler, uygulamalı dersler açısından yüz yüze öğretimin daha çok olanak sağladığını ve bunun da etkili öğretim sürecini desteklediğini (f=7) vurgulamıştır. Örneğin Ö15, *“Yüz yüze ders anlatırken uygulamalı bir şekilde ders işleyebilirim. Böylece karşı tarafın daha iyi ve kalıcı öğrenmesini sağlayabilirim.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte grup çalışmalarının daha rahat yapılacağından öğrenciler, birbirlerini daha iyi tanıdıklarını ve bunun da sosyal etkileşime olanak sağladığını (f=7) açıklamışlardır. Bu duruma örnek olarak *“Ders sırasında daha rahat uygulama gerektiren grup çalışması yapabilirim. Öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanımları sağlanır.”* (Ö8) ifadesi verilebilir. Ayrıca herkesin öğrenme tarzı farklı olduğundan yüz yüze öğretim yoluyla bu farklılıkların daha iyi desteklenebileceği gerekçesiyle akademik başarının başka bir deyişle öğrenen başarısının (f=3) artırılacağına vurgu yapılmıştır. Bir öğrenci (Ö4) bu konudaki görüşünü, *“Öğrencilerin zekâ türü farklıdır yüz yüze onlara daha çok hitap edebilirim bu da onları derslerinde daha iyi bir yere taşır.”* şeklinde belirtmiştir. Ayrıca öğrenciler, öğretmenlerin mesleğini yüz yüze daha iyi gerçekleştirebileceklerini ve bunun da mesleki doyum (f=1) açısından önemli olduğunu vurgulayarak ders verme konusunda yüz yüze öğretimi tercih edeceklerini söylemişlerdir. Buna da Ö29’un, *“Öğretmenlik dediğin öğrencinin hem zihnine hem de yüreğine dokunabilmektir. Bunu bilgisayar ortamında yapamazsın ve mesleğinden zevk alamazsın. Bu nedenle öğrenci ve öğretmen aynı havayı solumalı.”* ifadesi örnek olarak verilebilir.

Yüz yüze öğretime karşı öğrenciler, çevrimiçi öğretim sürecinde istedikleri zaman derse bağlanıp dersi izleyebildiklerini, çevrimiçi öğretimin kendilerine daha çok zaman esnekliği sağladığını (f=8) vurgulamışlardır. Bu duruma ilişkin Ö12’nin görüşü şu şekildedir: *“Dersleri online ortamda vermek daha verimli ve rahat olduğunu düşünüyorum. Öğrenci istediği zaman derse bağlanıp izleyebilir.”* Yanı sıra öğrenciler, gerekli donanım ve araçların olduğu her yerden dersi takip edebildiklerini ve bunun da kendilerine mekân esnekliği (f=5) sağladığını belirtmişlerdir. Buna da Ö34’ün *“Bilgisayar ve internetin olduğu her yerden ders alabilir, izleyebilir.”* ifadesi örnek verilebilir. Bununla birlikte öğrenciler, teknolojiye olan ilgilerinden kaynaklı olarak bu olumlu algının derse de yansıdığını ve derse karşı ilgilerinin (f=5) arttığını açıklamışlardır. Bir öğrenci bu konudaki görüşünü şu şekilde belirtmiştir: *“Çevrimiçi dersler daha çok dikkat çekici oluyor, çünkü öğrenciler teknolojinin içinde olduğu neredeyse her şeyi daha çok özümüyor, kabulleniyor.”* (Ö26) Ayrıca öğrenciler, çevrimiçi ortamda özel ders alıyormuş gibi bir düşüncenin ortaya çıktığını ve bunun da bağımsız çalışma alışkanlığının (f=2) gelişmesine katkı sağladığını ifade ederek ders verme konusunda çevrimiçi öğretimi tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Nitekim bir öğrenci Ö2, *“Öğrenci özel ders aldığı hissedebilir yani dersin sadece kendisine anlatıldığını düşünür. Bu da tek başına çalışmayı alışkanlık haline getirir.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Yüz Yüze Öğretimin Çevrimiçi Öğretime Göre Güçlü Yönlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin yüz yüze öğretimin güçlü yönlerine ilişkin görüşleri *derse katılım, anlamlı öğrenme, disiplin ve sosyal öğrenme* olmak üzere dört tema ve bu temalar doğrultusunda belirlenen alt temalar altında toplanmıştır. Öğrencilerin söz konusu temalara ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Yüz Yüze Öğretimin Güçlü Yönlerine İlişkin Tema ve Alt Temaların Frekansları

Tema	Alt Temalar	f
Derse katılım	Kolay soru sorma	17
	Etkili bilgi alışverişi	15
	Daha iyi anlama	11
	Anında dönüt	7
	Daha çok duyuya hitap	3

Tablo 2 (Devamı)

Anlamli öğrenme	Gerçek öğrenme ortamı	14
	Etkili öğrenme	13
	Uygulayarak öğrenme	10
	Özgürce yorum yapabilme	8
	Ayrıntılı öğrenme	5
	Kalıcı öğrenme	2
Disiplin	Zamanı etkili kullanma	11
	Düzenli çalışma	9
	Uyum sağlayabilme	7
	Karakter eğitimi	7
	Sorumluluk üstlenme	4
Sosyal öğrenme	Farklı görüşler edinme	15
	Akran öğrenme	12
	Empati gelişimi	12
	Grup çalışması	8
	Grup motivasyonu	4
	Samimi öğrenme ortamı	1

Tablo 2’de her bir temaya ilişkin alt temaların frekanslarına yer verilmiştir. Buna göre *derse katılım* teması altında öğrenciler, yüz yüze öğretimin güçlü yönlerini belirtirken özellikle kolay soru sorabilme (f=17) olanağının olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğrenci (Ö3) *“Soru cevap mekanizması daha çok istediğimiz şekilde işler.”* şeklinde destekleyici görüş bildirmiştir. Bununla birlikte öğrenciler tarafından öğrenme-öğretme süreci açısından etkili bilgi alışverişinin (f=15) gerçekleştiğine vurgu yapılmıştır. Ö46’nın, *“Bilgi alışverişi ve derse katılım açısından daha iyi oluyor.”* ifadesi, buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca öğrenciler, yüz yüze öğretimde derse daha iyi odaklandıklarından daha nitelikli bir öğrenme sürecinin gerçekleştiğini ve böylece dersi daha iyi anladıklarını (f=11) belirtmişlerdir. Bunu, Ö27 şöyle ifade etmiştir: *“Yüz yüze verilen derste öğrenci daha dikkatli olduğu için derse katılabilir, yorum yapabilir ve daha nitelikli öğrenme gerçekleşir.”* Yanı sıra öğrenciler, yüz yüze öğretim sürecinde anında dönüt (f=7) alınabildiğini, bunun çevrimiçi ortamda gerçekleşmesinin zor olduğunu açıklamıştır. Öğrencilerden biri (Ö31) bu duruma şu şekilde örnek vermiştir: *“Sınıf ortamında soru sorduğunda hemen cevabını alabiliyorsun fakat internette sıranı beklemen gerekir ve çoğu kez yazdığın soru arada kayıyor.”* Bunlarla birlikte öğrenciler, sınıf içi sürecin daha çok duyuya hitap etme olanağı (f=3) sunma gibi özelliklerini yüz yüze öğretimin güçlü yönleri olarak sıralamışlardır. Bir öğrenci (38) bu durumu şu şekilde özetlemiştir: *“Yüz yüze olduğu zaman aynı ortamda hem hocanla hem de diğer arkadaşlarınla gözle beden diliyle iletişim kurabiliyorsun, onların varlığını daha iyi hissediyorsun bu da derse karşı istekli kılıyor seni.”*

Anlamli öğrenme teması altında öğrenciler, yüz yüze öğrenme ortamının sanal ortamın dışında gerçek bir öğrenme ortamı (f=14) sunduğunu vurgulamışlardır. Bu durumu bir öğrenci (Ö22) şu şekilde belirtmiştir: *“Hem eğitimciyle hem de arkadaşlarıyla sanal değil de asıl gereken şekilde ders işleniyor.”* Bununla birlikte yüz yüze öğretimin güçlü yönleri olarak sınıf ortamının sağladığı olumlu havanın etkili öğrenme (f=13) sürecini de desteklediğini söylemişlerdir. Buna Ö37’nin *“Sınıftaki atmosfer daha iyi bu nedenle yüz yüze öğrendiklerimizi sınavlarımıza daha iyi yansıttık.”* görüşü örnek olarak verilebilir. Ayrıca öğrenciler yüz yüze öğretimin derslerde kendilerine sadece teorik olarak değil, uygulayarak öğrenme (f=10) olanağı sunduğunu belirtmiş, bunu da bir öğrenci (Ö19) şöyle özetlemiştir: *“Online dersler daha çok hoca anlattığı için ders sadece anlatarak geçiyor. Fakat yüz yüze olduğunda hocamız anlamadığımız noktaların bazen uygulamasını yaptırıyor. Bu şekil olunca daha iyi öğreniyoruz.”* Bunun yanında öğrenciler, sanal ortamın kendilerini kısıtladığını ancak bunun aksine sınıf ortamında özgürce yorum yapabildiklerini (f=8) vurgulamışlardır. Öğrencilerden birinin (Ö28) bu konudaki görüşü: *“Merak ettiğin bir şey olduğunda bazen söz hakkı almadan da konuşabiliyorsun. İnternette o kadar da rahat*

hareket edemiyorsun.” şeklindedir. Bunlarla birlikte öğrenciler, yüz yüze öğretimle ayrıntılı öğrenme (f=5) olanağı elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşü destekleyici olarak Ö25’in: *“Yüz yüze eğitim daha anlaşılır ve karşılıklı tartışma olduğu için daha çok derinlemesine öğrenebiliriz.”* ifadesi örnek olarak verilebilir. Ayrıca yüz yüze öğretim ile kalıcı öğrenme (f=2) sağlandığına Ö5 şu cümleyle açıklık getirmiştir: *“Yüz yüze dersler karşılıklı işlendiği için bilgilerin akılda kalması daha uzun sürelidir.”*

Disiplin teması altında öğrenciler, çevrimiçi ortamların yaşanılan teknik aksaklıklar nedeniyle zamanın verimli kullanılması noktasında bazı engeller oluşturduğunu ancak yüz yüze öğretimde zamanı etkili kullandıklarını (f=11) belirtmişlerdir. Buna ilişkin bir öğrenci (Ö9) durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Çevrimiçi olunca sürekli bağlantı koptuğundan ders yarım kalıyordu. Yüz yüze olunca ders saatine tüm konu sığıyordu.”* Ayrıca öğrenciler bazı sorumlulukların yerine getirilmesi konusunda yüz yüze öğretimin kendilerini dizginlediğini ve daha düzenli kıldığını, bu şekilde daha düzenli ders çalıştıklarını (f=9) ifade etmiştir. Buna ilişkin olarak Ö35’in şu ifadesi örnek verilebilir: *“Bilgisayarda ders gördükten sonra ödev kontrolü olmadığı için ve videoları sürekli izleyebildiğimiz için ders çalışmayı ertelerdik. Ama yüz yüze olunca hocamızdan ister istemez çekiniyorduk.”* Bununla birlikte öğrenciler, sanal ortamda derse odaklanma ve uyum noktasında sorunlar yaşadıklarını, yüz yüze öğretimde ise bu tür sorunların daha kolay aşılabildiğini ve sınıf içinde daha rahat uyum sağladıklarını (f=7) söylemişlerdir. Bu durumu (Ö11) şöyle özetlemiştir. *“Bilgisayar ortamında derse odaklanamıyordum. Sınıf içinde olunca derse karşı daha çok ilgiliydim. Etkinliklerde sınıf arkadaşlarımla daha iyi bir uyumum vardı.”* Yani sıra öğrenciler yüz yüze öğretim sürecinde daha çok etkileşim olduğunu, hem öğreticiden hem de akranlarından kaynaklı karakter eğitimi (f=7) anlamında daha nitelikli bir öğrenme-öğretme süreci gerçekleştiğini vurgulamışlardır. Bir öğrenci (Ö27), *“Bize ders verenlerin sesi bana çok az şey katar. Bence ders derste olur çünkü hocaların örnek alabileceğimiz bir de davranışları ve duruşları da var.”* şeklinde bunu destekleyici görüş bildirmiştir. Ayrıca öğrenciler, yüz yüze öğretimin kendilerini daha çok sorumluluk üstlenmeye (f=4) yönelttiğini belirtmiş, bu durumu Ö30, *“Hocanın öğrenciyi kontrol etme imkanı daha fazlaydı bu da bize verilen işleri harfiyen yerine getirmemizi gerektiriyordu.”* şeklinde açıklamıştır.

Sosyal öğrenme temasında ise öğrenciler, yüz yüze öğretimde sınıf ortamında herkes düşüncesini daha rahat ifade edebildiğinden fikir alışverişinin çevrimiçi ortama göre daha rahat olduğunu, bu nedenle farklı görüşler edinme (f=15), olanaklarının daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğrenci (Ö46) buna ilişkin görüşünü: *“Sınıf ortamında herkes rahatça konuşabildiği için herkesten bir şeyler öğrenebiliyorsun. Çevrimiçi olunca çok az kişi konuşabiliyor, hep hoca konuşuyor. Yazmaya vakit bulamıyorsun. Sana sıra gelmiyor bir türlü.”* şeklinde açıklamıştır. Bununla birlikte öğrenciler, öğrenme sınıf içinde gerçekleştiği zaman akran öğrenme (f=12) açısından da daha verimli bir sürecin yaşandığını belirtmiş, bunu da bir öğrenci (Ö13) şöyle özetlemiştir: *“Sınıf içinde daha sosyal olacağı için anlamadığın yerleri arkadaşlarına da sorabiliyorsun. Arkadaşlarının da sana katkısı çok oluyor.”* Ayrıca öğrenciler, insanların duygu ve düşüncelerini, ne hissettiklerini sınıf ortamında daha iyi öğrenebildiklerini böylece yüz yüze öğretimin empati duygusunun gelişimine (f=12) katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğrencinin (Ö17) konuya ilişkin görüşü, *“İnsanların ne hissettiğini veya ne düşündüğünü en iyi öğrenebilmek için onları görmek onlarla paylaşmak lazım. Bu nedenle yüz yüze, göz göze olmadığı zaman başkalarını anlayamıyorsun.”* şeklinde olmuştur. Bunun yanında öğrenciler, grup çalışması (f=8) gerektiren çalışmalar açısından yüz yüze öğretimin çok daha iyi olanaklar sunduğunu vurgulamışlardır. Öğrencilerden biri (Ö32), grup motivasyonu açısından (f=4) yüz yüze öğretimin güçlü yönünü, *“Ders sohbet havasında geçtiği için hem bedenem hem de ruhen dinliyorsun dersi.”* şeklinde belirtmiştir. Ayrıca Ö21, *“Daha samimi bir ortam var. Diğer türlü çok yapmacık oluyor.”* şeklinde görüş bildirerek yüz yüze öğretimin samimi bir öğrenme ortamına (f=1) olanak sağladığını vurgulamıştır.

Yüz Yüze Öğretimin Çevrimiçi Öğretime Göre Zayıf Yönlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırma kapsamında yüz yüze öğretimin çevrimiçi öğretime göre zayıf yönlerine ilişkin öğrenci görüşleri, *öğrenme-öğretme süreci* ile *öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları* olmak üzere iki farklı tema ve bu temalar doğrultusunda belirlenen alt temalar altında toplanmıştır. Öğrencilerin söz konusu temalara ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Yüz Yüze Öğretimin Zayıf Yönlerine İlişkin Tema ve Alt Temaların Frekansları

Tema	Alt Temalar	f
Öğrenme-öğretme süreci	Derse katılımda çekinme	13
	Dersi tekrar edememe	10
	Sınırlı zaman	9
	Soru sormakta çekinme	9
	Bilgiye erişim kısıtlılığı	8
	Daha çok maliyet	6
	Benzer ders işleme yöntemi	4
	Ders dışı zamanı denetleyememe	3
Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları	Teknolojiyi aktif kullanamama	17
	Bireysel isteklerin göz ardı edilmesi	13
	Öğrenim sürecinden kopma	9
	Sınıfların kalabalık olması	3

Tablo 3'te her bir temaya ilişkin alt temaların frekanslarına yer verilmiştir. Buna göre *öğrenme-öğretme süreci* teması altında öğrenciler, yüz yüze öğretim sürecinde heyecan ve strese bağlı olarak kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını başka bir deyişle derse katılım noktasında çekindiklerini (f=13) açıklamışlardır. Buna da Ö6'nın "*Kişi kendini ifade etmede heyecana ve strese kapılarak yanlış anlaşılma korkusuyla derste konuşamayabilir.*" ifadesi örnek olarak verilebilir. Ayrıca dersin tekrarı olmadığından çevrimiçi süreçte olduğu gibi dersi tekrar dinleme (f=10) olanaklarının olmadığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci (Ö30) durumu şöyle örneklendirmiştir: "*Derse erişim daha zor ve tekrarı da yok. Diyelim ki o saat yoksun bu sefer not peşinde koşuyorsun.*" Yanı sıra internet ortamında bilgiye anlık erişebilme olanağı varken yüz yüze öğretim sürecinde sınırlı zamanlarının olmasından (f=9) dolayı bunun ders dışındaki zamana kalabildiğini belirtmişlerdir. Bir öğrencinin (Ö34) bu konudaki görüşü: "*Çevrimiçi öğrenmede istediğin zaman dersi dinleyip soru çözmek gibi avantajlar varken yüz yüze eğitimde belli saat ve günler vardır.*" şeklinde olmuştur. Öğrenciler, yüz yüze öğretim sürecinde soru sormaktan çekindiklerini (f=9) dile getirmiş, buna ilişkin bir öğrenci (Ö23) görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "*Çekingen ya da utangaç olan arkadaşlarımız derslerde soru soramıyorlar fakat internetten olunca sorularını çekinmeden yazarak soruyorlardı.*" Bununla birlikte öğrenciler, yüz yüze öğretim sürecinde ders esnasında bilgiye erişimin kısıtlı olduğunu (f=8) belirtmiş ve bir öğrenci (Ö41), çevrimiçi öğretimin bu açıdan sağladığı olanağı şöyle betimlemiştir: "*İnternet ortamı olduğu için merak ettiğin şeyleri hemen öğrenebilirsin ancak sınıfta her şeye o anda ulaşamayabilirsin ve öğrenmek istediğin şeyi unutabilirsin.*" Ayrıca öğrenciler, yüz yüze öğretimin çevrimiçi öğretime göre daha fazla maliyet (f=6) gerektirdiğini vurgulamışlardır. Buna ilişkin gerekçelerini Ö13 şöyle özetlemiştir: "*Eğitim giderleri daha fazladır. Bina, sıra, ders işlemek için daha çok materyale ihtiyaç var.*" Yanı sıra öğrenciler, çevrimiçi öğretimin öğrenme-öğretme sürecini sıradanlıktan kurtardığını ve öğretici ile iletişimin sürdürülebilirliği açısından yüz yüze öğretimin benzer ders işleme yöntemine (f=4) karşın sürece farklı bir boyut kazandırdığını belirtmişlerdir. Öğrencilerden biri (Ö10) bu durumu şu şekilde açıklamıştır: "*Şu*

ana kadar hep klasik şekilde ders gördük. İnternet biraz farklılık kattı.” Öğrenciler ayrıca yüz yüze öğretim sürecinde çevrimiçi öğretimde olduğu kadar ders dışı zamanların denetlenemediğini (f=3) belirtmişlerdir. Buna Ö7 şöyle örnek vermiştir: “Evde de olsan çevrimiçi ortamda hocayla iletişimin kesilmiyor fakat yüz yüze olunca diğer zamanlarında daha özgürsün.”

Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları teması altında öğrenciler, yüz yüze öğretimin zayıf yönlerini, öğrenme-öğretme sürecinde özellikle ilgi alanlarına daha çok hitap etmesine rağmen teknolojinin aktif kullanılamaması (f=17) şeklinde vurgulamışlardır. Bu duruma Ö40, “Çevrimiçi iken teknolojiden daha iyi yararlanabiliyorsun, sınıfta telefondan dahi bir şey bakamıyoruz.” şeklinde açıklık getirmiştir. Ayrıca öğrenciler, sınıf içi ders sürecinde bireysel isteklerden (f=13) çok sınıfın geneline hitap edildiğinden birçok sorunun yanıtsız kalabildiğini ifade etmişlerdir. Bunu, Ö8 şöyle açıklamıştır: “Bireysel isteklerin bir önemi pek yok. Çevrimiçi ortamda yaptığım çalışmalara daha iyi dönüt verildi.” Bunun yanında öğrenciler, yüz yüze öğretimin genellikle sınıf içi ile sınırlı kaldığını böylece öğrenim sürecinden kopmaların olabildiğini (f=9) ancak çevrimiçi öğrenmede sınıf dışında da öğretmenle iletişim sağlanabildiğini ve bu şekilde öğrenme sürecinden kopmanın olmadığını vurgulamışlardır. Söz konusu durumu Ö16 şöyle açıklamıştır: “Okulda ders anlatılır ve her şey orada kalır. Sanal ortamda derse giriş yapıp yapmadığım belliydi bu nedenle derslere ilgisiz kalamıyorsun.” Ayrıca öğrenciler, sınıfların mevcudunun fazla olmasından (f=3) kaynaklı olarak yüz yüze öğretimde derse karşı ilginin azaldığını da belirtmişlerdir. Bunun gerekçesini Ö28: “Sadece tek bir insanın değil herkesin aynı ortamda olması ve bunun kalabalığa yol açması bu da derse karşı ilgiyi azaltıyor.” şeklinde açıklamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Teknolojideki öngörülemez değişim ve dönüşüm sosyal yapının tüm bileşenlerini etkilediği gibi eğitimi de birçok açıdan etkilemiştir. Bu da eğitim ve teknoloji kavramlarının sıklıkla birlikte anılmasına yol açmıştır. Eğitim ve teknolojinin birlikte kullanılması ile yeni bir disiplin olan eğitim teknolojisi ortaya çıkmıştır. Bunun bir sonucu olarak öğrenme ve öğretme faaliyetleri teknoloji sayesinde kolaylaşmış ve kalıcı davranışlar oluşturmada etkili olmuştur (İşman, 2015). Bu doğrultuda teknoloji temelli ortaya çıkan birçok araç, uygulama ya da modelin öğrenme-öğretme sürecine yansımaları birçok akademik çalışmaya konu olmuştur. Bu araştırma da bu bağlamda yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler incelendiği zaman öğrencilerin hangi uygulama yolunu tercih edeceklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ölçüt alındığında öğrencilerin tercihlerini daha çok yüz yüze öğretimden yana kullandıkları görülmüştür. Özgül, Sarıkaya ve Öztürk (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yüz yüze eğitime ilişkin beklenti içinde oldukları sonucuna ulaşılmış bununla birlikte Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp (2016) tarafından yapılan bir başka çalışmada da öğretim elemanlarının derslerini bütünüyle çevrimiçi ortamda işlemeye yönelik dirençlerinin olduğuna başka bir deyişle yüz yüze eğitimin verilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Kolay iletişim sağlanması, etkili bir öğretim sürecinin olması, sosyal etkileşime olanak sağlanması, öğrenen başarısı gibi gerekçelerle öğrenciler yüz yüze öğretimi tercih etmişlerdir. Benzer şekilde Fidan, Debbağ ve Çukurbaşı (2018) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin büyük bir kısmın çevrimiçi ortamda eğitmen ile yüz yüze etkileşim kuramama, yeterince verim alamama ve derse odaklanamama gibi gerekçelerle ağırlıklı olarak derslerin yüz yüze verilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte bu çalışmada yüz yüze öğretimin öğrenciler tarafından tercih edilme gerekçelerinden biri olan öğrenen başarısına ilişkin olarak Doğan ve Tatık (2015) tarafından yapılan çalışmada da uzaktan eğitimin yüz yüze öğretime göre başarıya ulaştırmakta etkisiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın öğrencilerin bir kısmı çevrimiçi öğretimin kendilerine zaman, mekân esnekliği sağladığını, klasik ders işleme sürecinin dışında teknolojinin bir araç olarak kullanıldığı gerekçesiyle derse karşı ilgilerini arttırdığını ifade etmişlerdir. Çalışılan durum açısından ağırlıklı olarak derslerin yüz yüze öğretim şeklinde işlenmesinin bu yönde bir görüşün ortaya çıkmasında etkisi olmuş olabilir. Ayrıca öğrenciler çevrimiçi öğrenme sürecinin kendilerine bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırdığını vurgulamışlardır.

Alanyazın incelendiğinde Kan ve Fidan, (2016) tarafından yapılan çalışmada da uzaktan eğitim sürecinin zamandan ve mekândan bağımsız olarak derslerin yürütülmesine olanak tanınması sürecin olumlu bir yönü olarak vurgulanmıştır.

Öğrenciler, yüz yüze öğretimin güçlü yönlerine ilişkin *derse katılım* teması altında; ders sürecinde daha kolay soru sorabildiklerini, derse katılma ve katkıda bulunma noktasında nitelikli bir öğrenme-öğretme sürecinin gerçekleştiğini ve bu şekilde dersi daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Soffer ve Nachmias (2018) tarafından yapılan çalışmada da yüz yüze öğretim sürecine katılan öğrenciler, öğrenme içeriğinin kendilerine daha iyi katkıda bulunduğunu vurgulamışlardır. Buna karşın Yılmaz ve Aktuğ (2011) tarafından yapılan çalışmada ise çevrimiçi ortamlarda etkileşim ve iletişimin yüz yüze ortama göre daha kolay sağlandığını bunun da katılımcıların kendilerini rahat hissetmelerinden kaynaklandığını öne sürmüştür. Yine alanyazında yapılan kimi çalışmalarda da öğrencilerden bazıları sınıf mevcudunun fazla olduğu bir sanal sınıfta, yazarak sorulan bazı soruların arada kaybolduğunu belirtmişlerdir (İlgaz, 2014). Ancak yüz yüze öğretimde bu türden bir sorunun yaşanmadığı söylenebilir. Ayrıca öğrenciler, yüz yüze öğretimde anında dönüt alabildiklerini ve sürecin daha çok duyuya hitap ettiğini bunun da derse daha çok motive olmaları noktasında destekleyici olduğunu vurgulamışlardır.

Anlamlı öğrenme temasına bağlı olarak öğrenciler yüz yüze öğretimi daha gerçekçi bir öğrenme ortamı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda yüz yüze öğretimin uygulama olanağının daha iyi olması ve akademik başarıyı destekleme noktasında etkili bir öğrenme süreci olması gibi güçlü yönlerini vurguladıkları görülmüştür. Alanyazında da Shu ve Gu (2018) tarafından yapılan çalışmada benzer şekilde yüz yüze gerçekleşen etkileşimin çevrimiçi öğrenmeye göre daha iyi gerçekleştiği, bunun da gerçek hayatlarına yönelik olmasından ve dersin konusu ile ilişkili olduğunda işbirliği sürecinin daha nitelikli geçmesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yüz yüze öğretime ilişkin görüşleri analiz edildiğinde ortaya çıkan temalardan biri de *disiplin* olmuştur. Bu konuda öğrenciler; yüz yüze öğretim sürecinin zamanı etkili kullanmaya ve düzenli bir şekilde ders çalışmaya yönlendirdiğine, arkadaş ilişkilerinde uyumu daha iyi sağladığına, karakter eğitiminin gelişimine de etki ettiğine ve son olarak bireysel sorumluluk duygusunun gelişimine çevrimiçi öğretime göre daha iyi katkıda bulunduğuna dikkat çekmişlerdir. Sorumluluk duygusunun gelişimi açısından Öztaş ve Kılıç (2017) tarafından yapılan çalışma ile benzer sonuçlar elde edildiği söylenebilir.

Yüz yüze öğretimin güçlü yönlerine ilişkin ortaya çıkan bir diğer tema ise *sosyal öğrenmedir*. Öğrenciler, yüz yüze öğretim sürecinde akran öğrenme aracılığıyla farklı görüşler edinme olanağı elde ettiklerini, empati duygusunun gelişiminin daha iyi desteklendiğini, grupla çalışabilme olanağının daha iyi olduğunu, grup motivasyonunun daha yüksek olduğunu ve samimi bir öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlandığını belirtmişlerdir. Ancak buna karşın alanyazındaki kimi çalışmalar incelendiğinde bunu destekleyen çalışmaların yanı sıra farklı sonuçlara da ulaşıldığı görülmüştür. Nitekim Birişçi ve Karal (2018) tarafından yapılan çalışmada, sosyal anlamda grup çalışmalarına katkı sağlama ve ortak hareket etme bilincinin oluşmasında çevrimiçi grup çalışmalarının daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenciler, yüz yüze öğretimin çevrimiçi öğretime göre güçlü yönlerinin yanı sıra zayıf yönlerini *öğrenme-öğretme süreci* teması altında; derse katılım konusunda girişken olamama, çevrimiçi ortamda bir videodan olduğu gibi dersi tekrar edememe, ders saati anlamında sınırlı bir zamana sahip olma, soru sormaktan çekinme olarak belirtmişlerdir. Ayrıca anlık olarak çevrimiçi ortamda olduğu gibi bilgiye erişimin kısıtlı olması, fazla maliyet gerektirmesi, internet ortamının yarattığı farklılıktan yoksun olması başka bir deyişle ders işlenmesi noktasında bir farklılık olmaması ve ders dışı zamanların denetlenememesi yüz yüze öğretimin zayıf yönleri olarak ifade edilmiştir. Özellikle uzaktan eğitimin yüz yüze öğretime göre daha az maliyetli olması bu alana yönelimi arttırabilir. Nitekim, yükseköğretim öğrencilerine yönelik nitelikli ayrıca maliyet açısından daha uygun bir eğitim verilmesi için uzaktan eğitim araç olarak kullanılabilir (Çelen et al., 2011).

Yüz yüze öğretimin zayıf yönlerine ilişkin ortaya çıkan bir diğer tema ise *öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarıdır*. Öğrenciler, bu tema altında yüz yüze öğretimin zayıf yönlerini; teknolojiyi aktif

kullanamama, sınıf ortamında bireysel isteklerin göz ardı edilmesi, özellikle sınıf dışı zamanlar açısından öğrenim sürecinden kopma ve sınıfların kalabalık olması olarak belirtmişlerdir. Nitekim çalışılan durum açısından da düşünüldüğünde Çocuk Gelişimi Programı doluluk oranı yüksek bir program olup bu nedenle yüz yüze öğretimin gerçekleştirildiği öğrenme ortamlarının yeterince kalabalık olduğu söylenebilir. Nitekim Kırık (2014) tarafından yapılan çalışmada da sınıfların kalabalık olması sınıf ortamında verilen eğitimin verimi düşürdüğünden uzaktan verilen eğitimin bireysel gelişim yönünden daha yararlı sonuçlar verebildiğine bunun yanı sıra bilginin görsel ve işitsel örneklerle daha iyi pekiştirilebildiğine vurgu yapılmıştır. Sınıf dışı zamanlar açısından öğrenim sürecinden kopma yüz yüze öğretimin zayıf yönü iken alanyazın incelendiğinde Sümer (2016) tarafından yapılan çalışmada da sanal öğrenmeye ilişkin olarak öğrenen açısından öğrenen ile öğretim elemanı ve ortam etkileşimlerinde yetersizlik konusuna vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla yüz yüze öğretim için zayıf bir yön olarak ortaya çıkan durumun çevrimiçi ortamda da kimi zaman giderilemediği görülmüştür.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde hem çevrimiçi hem de yüz yüze öğretimin birbirine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olduğu görülmüştür. Ancak yüz yüze öğretimin çevrimiçi öğretime göre güçlü yönlerinin daha çok olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Pepeler, Özbek ve Adanır (2018) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler tarafından Yabancı Dil-I dersinin uzaktan eğitimle verilmesinin İngilizce bilgilerine yeterince katkı sunmadığı belirtilmiştir. Ancak alanyazında farklı görüşler de mevcuttur. Söz gelimi, Karataş (2006) tarafından yapılan çalışmada ise her iki öğrenme yolunun birbirinden daha üstün ya da daha zayıf olduğunu söylemenin yanlış olacağını belirtmiştir. Bunu da araştırmasının bulgularına dayandırmıştır. Bu sonuçtan da yola çıkarak her iki uygulama biçiminin birbirinden farklı ve üstün yönlerinin olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğrenme-öğretme açısından hem süreç hem de sonuç bağlamında iki uygulama biçiminden de yararlanılabilir. Başka bir deyişle ne sadece çevrimiçi ne sadece yüz yüze öğretim yerine karma öğrenme modellerinden yararlanılması hem öğrencilerin birçok yönden gelişiminin desteklenmesi hem de akademik başarısının daha iyi bir noktaya taşınması açısından etkili olabilir. Kimi çalışmalardan elde edilen sonuçların da bu doğrultuda olduğu söylenebilir. Söz gelimi Anggrawan, Ibrahim, Muslim ve Satria (2019) tarafından yapılan çalışmada karma öğrenme ile çevrimiçi ve yüz yüze öğrenme modellerinden daha üstün öğrenme sonuçlarının elde edildiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Koçak ve Göktaş (2017) da çevrimiçi araçlarla katkı sunulan geleneksel öğrenme ortamı ile diğer geleneksel öğrenme ortamlarının karşılaştırıldığı çalışmada, akademik başarı açısından çevrimiçi araçlarla desteklenen öğrenme ortamlarının daha iyi olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla günümüz koşulları da göz önünde bulundurularak etkili bir öğrenme-öğretme süreci için her iki uygulamanın birlikte işe koşulması daha iyi sonuçlar doğurabilir.

Sonuç olarak yüz yüze öğretimin güçlü yönleri daha çok ön plana çıksa da günümüz koşullarında bilgiye erişimin önemli araçlarından biri olan çevrimiçi sistemlerden de öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılmalıdır. Her iki uygulama birbirinin alternatifi olmak yerine birbirlerini destekleyecek şekilde işe koşulmalıdır. Ayrıca yüz yüze öğretim olanağının olmadığı durumlarda çevrimiçi uygulamalar öğrenen-öğretici arasındaki iletişim bağına kurmak ve öğrenmeyi sürdürmek açısından önemli bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle zamanın kısıtlı olduğu mekânın ise bazı öğrenme olguları için elverişli olmadığı durumlarda da yüz yüze öğretimi desteklemek ve sürdürülebilirliğini sağlamak açısından da çevrimiçi ortam ve uygulamalar işe koşulabilir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir: Eğitim teknolojileri bağlamında başvuru araç, uygulama ve modellerin niteliği ve işlevi kadar bunların uygulayıcılarının mesleki yeterlikleri de önemlidir. Bu bakımdan yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin güçlü ve zayıf yönlerini araştırarak birden çok üniversitede öğrenim gören öğrencilerin farklı öğretmenlerden edindikleri deneyimlerden de yola çıkarak araştırma genişletilebilir. Ayrıca çevrimiçi bağlamında başvuru araç, uygulama ve modellerin de öğrenenlere farklı deneyimler kazandırabileceği düşüncesiyle farklı uygulamaların yürütüldüğü grupların da görüşleri alınabilir.

Bilgilendirme

Bu makale 30 Ekim-1 Kasım 2019 tarihleri arasında Antalya’da gerçekleştirilen 7. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu’nda (ITTES 2019) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş şeklidir.

References

- Al-Qahtani, A. A. & Higgins, S. E. (2013). Effects of traditional, blended and e-learning on students' achievement in higher education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 29(3), 220–234.
- Alkan, C. (2011). *Eğitim teknolojisi*. (8. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ally, M. (2004). Foundations of educational theory for online learning. *Theory and Practice of Online Learning*, 2, 15-44.
- Anggrawan, A., Ibrahim, N., Muslim, S. & Satria, C. (2019). Interaction between learning style and gender in mixed learning with 40% face-to-face learning and 60% online learning. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 10(5), 407-413.
- Bilgiç, H. G., Duman, D., & Seferoğlu, S. S. (2011, Şubat). *Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri*. M. Akgül vd. (Ed.), Akademik Bilişim 2011 Konferansında sunulan bildiri (pp.273-279). Malatya, Türkiye: İnönü Üniversitesi. Erişim adresi: https://ab.org.tr/ab11/kitap/_AB11_tek.pdf
- Birişçi, S., & Karal, H. (2018). Çevrimiçi eşzamanlı ve yüz-yüze grupla problem çözme süreçlerindeki söylem örüntülerinin karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(26), 447-476.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çakır, H. (2008). İnternet temelli öğretim tasarımı ve teknolojide yeni yönelimler. H. İ. Yalın (Ed.), *İnternet temelli eğitim*, (s. 319-344).
- Çelen, F. K., Çelik, A., & Seferoğlu, S. S. (2011). Yükseköğretimde çevrimiçi öğrenme: sistemde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, *Journal of European Education*, 1(1), 25-34
- Doğan, S., & Tatık, R. Ş. (2015). Marmara Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci görüşleriyle değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(1), 247-261.
- Durdu, L., & Onay Durdu, P. (2016). Çevrimiçi öğrenme ortamları. K. Çağıltay & Y. Göktaş (Ed.), *Öğretim Teknolojilerinin Temelleri Teoriler Araştırmalar Eğilimler*, (s. 521-540).
- Fidan, M., Debbağ, M., & Çukurbaşı, B. (2018, Ekim). *Ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesine ilişkin öğrenci görüşleri*. H. İ. Kaya, & Ö. Demir (Eds.), The 6th International Congress on Curriculum and Instruction (ICCI –EPOK)'da sunulan bildiri. (pp. 567-574). Kars, Türkiye: Kafkas Üniversitesi.
- Gambari, A.I., Shittu, A. T., Ogunlade, O. O., & Osunlade, O. R. (2017). Effectiveness of blended learning and e-learning modes of instruction on the performance of undergraduates in kwara state nigeria. *Malaysian Online Journal of Education Science*, 5(1), 25–36.
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78.
- Haber, J., & Mills, M. (2008). Perceptions of barriers concerning effective online teaching and policies: Florida community college faculty. *Community College Journal of Research and Practice*, 32(4-6), 266-283.
- İlgaz, H. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin eşzamanlı öğrenme uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13(26), 187-204
- İşman, A. (2015). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Johnson, A. P. (2014). *Veri toplama yöntemleri, eylem araştırması el kitabı* (Çev. Ed. Y. Uzuner & M. Anay-Özten, Bölüm Çev. Y. Uzuner & G. Karasu). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kan, A. Ü., & Fidan, E. K. (2016). Türk dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2), 23-45.
- Karataş, E. (2003). Yüz yüze ve uzaktan eğitimde öğrenme deneyimlerinin eşitliği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(3), 91-104.
- Karataş, S. (2006). Deneyim eşitliğine dayalı internet temelli ve yüz yüze öğrenme sistemlerinin öğrenci başarısı açısından karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 113-132.
- Kılıç Çakmak, E., Taşkın, N., & Kokoç, M. (2017). Öğrenme yaklaşımlarının öğretim teknolojileri alanındaki yeri ve önemi. F. Odabaşı, B. Akkoyunlu & A. İşman (Ed.), *Eğitim Teknolojileri Okumaları 2017*, (s. 266-275).
- Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21(1), 73-94.
- Koçak, Ö., & Göktaş, Y. (2017). Çevrimiçi teknolojilerle desteklenen geleneksel öğrenme ortamlarının akademik başarı üzerindeki etkisine genel bakış: meta analiz. Ö. Demirel & S. Dinçer (Ed.), *Küreselleşen Dünyada Eğitim* (pp.1185-1194). Ankara: Pegem Akademi
- Larson, D. K., & Sung, C. H. (2009). Comparing student performance: Online versus blended versus face-to-face. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 13(1), 31-42.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31-60.
- Lincoln, Y. S., & Guba, G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publication.
- Merriam, Sharan B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. (Eserin orijinali 2009'da yayımlandı).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Özgül, M., Sarıkaya, İ., & Öztürk, M. (2017). Örgün eğitimde ve uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 294-304.
- Öztaş, S., & Kılıç, B. (2017). Atatürk ilkeleri ve inkilâp tarihi dersinin uzaktan eğitim şeklinde verilmesinin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 6(2), 268-293.
- Panda, S., & Mishra, S. (2007). E-Learning in a mega open university: Faculty attitude, barriers and motivators. *Educational Media International*, 44(4), 323-338.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün & S.B. Demir). Ankara: Pegem A Yayıncılık. (Eserin orijinali 2002'de yayımlandı).
- Paulsen, M. F. (2002). Online education systems: Discussion and definition of terms. Erişim adresi: <http://www.porto.ucp.pt/open/curso/modulos/doc/Definition%20of%20Terms.pdf>
- Pellas, N., & Kazanidis, I. (2013). On the value of second Life for students' engagement in blended and online courses: A comparative study from the higher education in Greece. *Education and Information Technologies*, 20(3), 445-466.
- Pepeler, E., Özbek, R., & Adanır, Y. (2018). Uzaktan eğitim ile verilen İngilizce dersine yönelik öğrenci görüşleri: Muş alparslan üniversitesi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 421-429.
- Prepose, L. S. (2015). *Online, flipped, and traditional instruction: A comparison of student performance in higher education*. Doctoral dissertation, University of Southern California, California.

- Saban, A. (2007). *Okul teknolojisi planlaması ve koordinasyonu*. (1. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Scherrer, C. R. (2011). Comparison of an introductory level undergraduate statistics course taught with traditional, hybrid, and online delivery methods. *INFORMS Transactions on Education*, 11(3), 106–110.
- Seaman, J. (2009). Online learning as a strategic asset: Volume II: The paradox of faculty voices: Views and experiences with online learning. *Babson Survey Research Group*. Erişim adresi: <https://www.onlinelearningsurvey.com/reports/online-learning-strategic-asset.pdf>.
- Seferoğlu, S. S. (2014). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (8. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sezer, B., Karaoğlan-Yılmaz, F. G., & Yılmaz, R. (2017). Çevrimiçi ve geleneksel yüz yüze hizmet içi eğitim uygulamalarının karşılaştırılması: Deneysel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(1), 264-288.
- Shu, H., & Gu, X. (2018). Determining the differences between online and face-to-face student–group interactions in a blended learning course. *The Internet and Higher Education*, 39, 13-21.
- Soffer, T., & Nachmias, R. (2018). Effectiveness of learning in online academic courses compared with face-to-face courses in higher education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(5), 534-543.
- Sümer, M. (2016). Sanal derslere ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27/3), 181-200.
- Taşlıbeyaz, E., Karaman, S., & Göktaş, Y. (2014). Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 139- 160.
- Uşun, S. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. O., & Aktuğ, S. (2011, Şub.). *Uzaktan eğitimde çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde etkileşim ve iletişim üzerine görüşleri*. M. Akgül vd. (Ed.), Akademik Bilişim 2011 Konferansında sunulan bildiri (pp.501-512). Malatya, Türkiye: İnönü Üniversitesi. Erişim adresi https://ab.org.tr/ab11/kitap/_AB11_tek.pdf